

EUROOPAN HETKI

ITSENÄINEN EUROOPPA
GLOBAALISSA MURROKSESSA

Eurooppalaisen Suomen tulevaisuusraportti

Eurooppalainen
Suomi

EUROOPAN HETKI: ITSENÄINEN EUROOPPA GLOBAALISSA MURROKSESSA

Eurooppalaisen Suomen tulevaisuusraportti

**Eurooppalainen
Suomi**

Euroopan hetki: itsenäinen Eurooppa globaalissa murroksessa
1. painos, 2025

ISBN (painettu): 978-952-5891-33-1

ISBN (pdf): 978-952-5891-35-5

Graafinen suunnittelu: Samuel Tammekann

Editointi ja kommentit: Totti Sivonen ja Eurooppalaisen Suomen poliittinen työryhmä

Kustantaja: Eurooppalainen Suomi ry, Helsinki
Painettu Italiassa

ESIPUHE

Käsissäsi oleva raportti ”Euroopan hetki: itsenäinen Eurooppa globaalissa murroksessa” pyrkii herättämään keskustelua Euroopan unionin tulevaisuudesta; missä olemme tällä hetkellä ja millaisilla keinoilla saavutamme entistä vahvemman unionin.

Eurooppalaisten maiden maailmanvalta päättyi toiseen maailmansotaan. Saksa, Ranska ja Iso-Britannia menettivät vuosisatoja kestäneen asemansa Yhdysvalloille ja Neuvostoliitolle. Myöhemmin Kiina nousi yhdeksi suurista ja Neuvostoliitto korvautui Venäjällä. Viimeisen 20 vuoden aikana Euroopan ulkopuolisten suurvaltojen joukkoon ovat nousseet niin Intia, Brasilia kuin Etelä-Afrikka ja globaalin vallan painopiste on entistä enemmän siirtynyt lännestä itään ja etelään.

Mikäli maanosamme haluaa edelleen olla merkityksellinen kansainvälisissä pöydissä, se edellyttää yhtenäisyyttä. Eurooppalaiset maat ovat yksinään tuskin mitään, kuten nyt on nähty esimerkiksi Ison-Britannian kohdalla, joka pyrkii tiivistämään suhteitaan Euroopan unionin kanssa Brexitin jälkeen.

Juuri yhtenäisyyden puute on haastanut unionin toimintakykyä viimeisten vuosien aikana. Resursseja kyllä riittää, mutta jäsenmaiden risteävät näkemykset sekä sisäpoliittisten kysymysten käyttäminen painostuskeinona on tehnyt yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta lyhytnäköistä ja tehotonta. Maailma on siirtymässä arvojen aikakaudesta intressien aikakauteen. Mikäli Euroopan unioni haluaa muuttaa tätä kehitystä, se edellyttää toimintakykyä.

Toimintakyky ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vaatii Euroopan unionilta myös uskottavaa puolustuspolitiikkaa. Rauhanosinko sekä Yhdysvaltain läsnäolo Euroopassa saivat useat jäsenmaat vähentämään puolustukseen suunnattuja panostuksia. Venäjän hyökkäys Georgiaan 2008 ja Ukraina 2014 ei saanut Euroopan unionin jäsenmaita muuttamaan suuntaa, joten siksi

presidentti Trumpin tarjoama herätys Euroopalle onkin ollut enemmän kuin tarpeen.

Trumpin aiheuttama herätys ei kosketa vain puolustusta. Euroopan unioni on ollut aivan liian riippuvainen energian, teknologian ja kriittisten raaka-aineiden suhteen Yhdysvalloista, Venäjästä ja Kiinasta. Tämä on johtanut useita kertoja painostukseen ja heikentänyt Euroopan unionin toimintakykyä. Viimeistään nyt lienee selvää, että oli kyseessä sitten liittolainen tai vastustaja, Euroopan ei tule alistua painostuksen tai uhkailun edessä.

Euroopan unionin toimintakyvyn parantaminen edellyttää sen instituutioiden ja päätöksenteon vahvistamista. Siksi unionin päätöksentekoa tulee demokratisoida entistä enemmän ja lisätä määräänemmistöpäätöksiä erityisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla. Laajentuminen on keino vahvistaa unionin globaalia asemaa mutta se edellyttää integraation syventämistä, jottei yksittäinen jäsenmaa voi ottaa unionia panttivangiksi.

Loppuviimein unionin tulevaisuus riippuu siitä, näkevätkö jäsenmaat olevansa osa jotain itseään suurempaa. Meillä on kaikki resurssit käytössä Euroopan unionin vahvistamiseksi, mutta onko meillä riittävästi tahtoa? Tähän keskusteluun Euroopan hetki: itsenäinen EU globaalissa murroksessa -raportti haluaa osallistua asiantuntijoiden, poliitikkojen ja vaikuttajien sekä tuoreimpien tutkimusten avulla.

JANI KOKKO

Kansanedustaja

Eurooppalainen Suomi ry:n puheenjohtaja

RAPORTTIA VARTEN TAUSTA-HAASTATELLUT HENKILÖT

Nea-Bettina Baarman, puheenjohtaja, Eurooppanuoret

Anu Bradford, Henry L. Moses Professor of Law and International Organization, Columbia Law School

Heidi Hautala, Euroopan parlamentin varapuheenjohtaja 2017–2024

Mika Hentunen, ulkomaankirjeenvaihtaja

Alma Jokinen, Suomen EU-nuorisodelegaatti 2025–2026

Annastiina Kallius, tutkijatohtori, Helsingin yliopisto

Jyrki Katainen, Euroopan unionin komissaari 2014–2019, Suomen pääministeri 2011–2014

Markku Keinänen, Suomen pysyvä edustaja EU:ssa 2021–2024

Timo Miettinen, akatemitutkija, Helsingin yliopisto

Manuel Müller, vanhempi tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

Juuso Kilpinen, pääministerin EU-asioiden erityisavustaja

Heljä Ossa, sotatieteiden tohtori, Research Fellow, London School of Economics

Risto Rajala, Eurooppalainen Suomi ry:n varapuheenjohtaja

Olli Rehn, Suomen pankin pääjohtaja, Euroopan unionin komissaari 2004–2014

Emilia Uljas, Suomen EU-nuorisodelegaatti 2023–2024

Salla Westerstrand, tietojärjestelmätieteen tohtori

TIETOA KIRJOITTAJASTA

Samuel Tammekann työskentelee Eurooppalainen Suomi ry:n erityisasiantuntijana ja vuonna 2026 toiminnanjohtajan sijaisena. Aiemmin Tammekann on työskennellyt mm. SaferGlobe-ajatushautomon viestintäkoordinaattorina, sekä useamman vuoden ajan ennakkoinnin asiantuntijana ja strategisen viestinnän ja vaikuttajaviestinnän konsulttina.

Yhteys: samuel.tammekann@eurooppalainen suomi.fi / @stammekann

TIETOA JULKAISIJASTA

Eurooppalainen Suomi on kaikille Eurooppa-asioista kiinnostuneille avoin kansalaisjärjestö, kansainvälisen European Movement International -järjestön suomalainen jäsenjärjestö ja valtakunnallinen keskusjärjestö. Työmme on edistää Euroopan unionista käytävää kansalaiskeskustelua Suomessa ja Euroopassa sekä lisätä tietoisuutta Euroopan unionin toiminnasta. Lisäksi ylläpidämme laajaa julkaisutoimintaa, osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toteutamme hanketoimintaa. **Lue lisää ja liity mukaan!** www.eurooppalainen suomi.fi

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ: 10 TEESIÄ EUROOPAN HETKESTÄ	8
1. MAAILMANJÄRJESTYS MURTUU, HERÄÄKÖ EUROOPPA?	10
Maailma ilman sääntöjä: uusi todellisuus	
Järjestelmähaaste: Yhdysvallat, Kiina ja Venäjä	
Euroopan paikka	
2. ARVOPOHJAINEN JÄRJESTELMÄ KRIISISSÄ	16
Eurooppalaisen liberalismien kriisi	
Suverenismi integraation haastajana	
Johdonmukaisuus vai välttämättömyys?	
Voisiko EU puolustaa arvojaan vahvemmin?	
Arvopohjaisuuden säilyminen on valinta	
3. STRATEGINEN HERÄTYS, ITSENÄINEN EUROOPPA	22
Talouden ja rahoituksen autonomia: ohjaket käsiin	
Teknoloinen turvallisuus, itsenäinen informaatioympäristö	
Energiasektorin vakauttaminen ja vihreä siirtymä	
Puolustusteollisuus ja puolustuksen integraatio Euroopan suojana	
Tavoitteena neljä autonomiaa	
Integraation kehitys	
4. EUROOPAN PAIKKA MAAILMASSA	32
Euroopan tarkoitus kirkkaaksi	
Johdonmukainen avoimuus EU:n kumppanuuksien periaatteena	
Eurooppa ja globaali etelä	
Vielä yksi tulevaisuuskuva: kohti uudenlaista vapaan maailman liittoumaa?	
5. LOPPUSANAT: EUROOPAN HETKI?	38
6. LÄHDELUETTELO	40

TIIVISTELMÄ: 10 TEESIÄ

1 Yksinapainen maailmanjärjestys on murtunut.

Tilalla on transaktionaalinen, kilpailullinen ja voimapolitiikkaan nojaava maailma, jossa yhteiset pelisäännöt eivät enää sido suurvaltoja. Eurooppa elää hallitsijakausien välissä, kun maailman johtoasemasta kilpaillaan. Haastajia: toinen supervaltio Kiina, sotilaallinen kaaosagentti Venäjä, globaali etelä, jopa Yhdysvallat.

2 Liberaalidemokraattinen malli on altavastaaja.

Kolmesta suurvallasta yksikään ei ole enää sitoutunut puolustamaan demokratiaa ja oikeusvaltiota, tai ne jopa aktiivisesti purkavat sitä; nousevien talouksien näkemys liberaalista demokratiasta on taas lännen johtoaseman leimaama. Universaaleja arvoja ja ihmisoikeuksia haastava suverenismi nousee myös Euroopan sisällä laitaoikealta: ”jokaisen maan sisäiset asiat kuuluvat vain niille itselleen”.

3 Rakenteelliset tekijät heikentävät Euroopan painoarvoa.

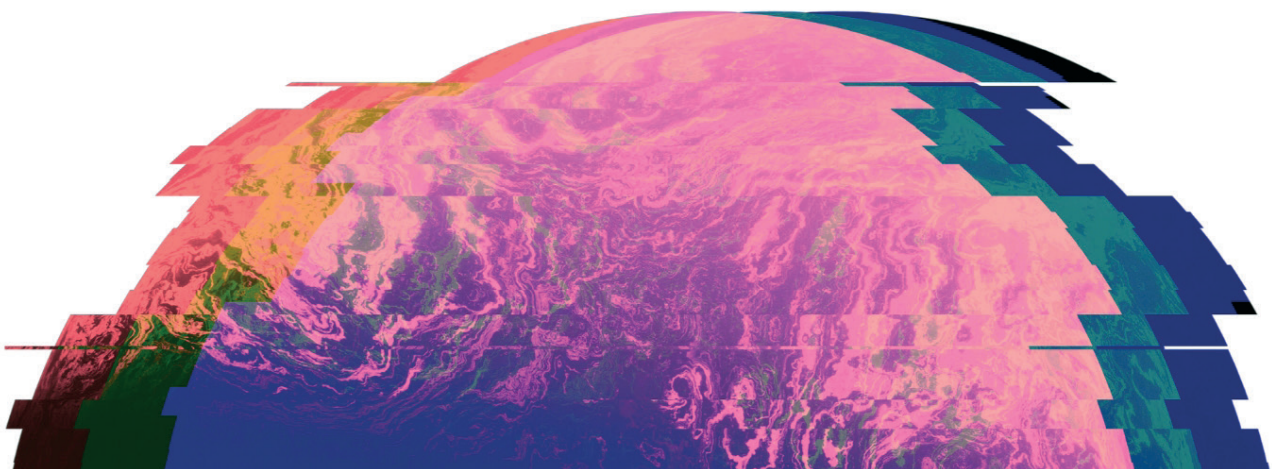
Väestön väheneminen, ikääntyminen ja heikko tuottavuus johtavat suhteellisen vaikutusvallan pienentymiseen. Samalla maailmankaupan kasvusta, Yhdysvaltain sotilaallisesta suojasta ja Venäjän halvasta energiasta syntyneet osingot ovat kaikki lakanneet poliittisen riskin lauettua.

4 Eurooppa onnistuu reagoimaan, mutta ei johtamaan.

Toistuvat kriisit ovat tehneet unionista improvisoijan, eivät strategisen johtajan. Se on oppinut sopeutumaan ja myös taivuttamaan sääntöpohjaansa usein onnistuneesti, mutta ei kykene ennakoimaan tai ottamaan ohjaksia omasta tulevaisuudestaan.

5 Riippuvuudet rajoittavat Euroopan poliittista itsemääräämisoikeutta.

EU on sotilaallisesti ja teknologisesti riippuvainen Yhdysvalloista, samalla kun USA-suhteen poliittinen riski kasvaa. Kiina-riippuvuus vihreän talouden ja puolustusteollisuuden raaka-aineista on syvä ja rakenteellinen. Venäjä sitoo Euroopan torjumaan sen sotilaallista uhkaa. Samalla jäsenmaat käyttävät veto-oikeuksiaan oma etunsa edellä.

EUROOPAN HETKESTÄ

6 Strateginen herätys tarvitsee vapaampaa toimintakykyä.

Veto-oikeuden ja yksimielisyyden sijaan on ulkopoliitikassa otettava käyttöön super-QMV ja vaihtoehtoisesti eriytyvä integraatio, jotta EU kykenee irtautumaan sisäisistä kiristysnyöreistä. Myös EU:n laajenemisessa – sen vahvimmassa geopolittisessä välineessä – yksimielisyyden tulee rajata koskemaan vain uuden jäsenvaltion lopullista hyväksyntää, ei jokaista neuvottelulukua.

7 Arvopohjaisuuden tulee näkyä käytännössä.

EU:n omat arvoperusteet rapautuvat, kun sääntöjä venytetään poliittisista syistä. Epäjohdonmukaisuus on haaste sisäiselle oikeutukselle ja ulkoiselle uskottavuudelle arvopohjaisuuden puolustajana. Samalla materiaallinen itsenäisyys haitallisista riippuvuuksista on ehdotonta vapauksien, kansalaisoikeuksien ja itsemääräämisoikeuden turvaamiseksi.

8 Tavoitteeksi neljä autonomiaa.

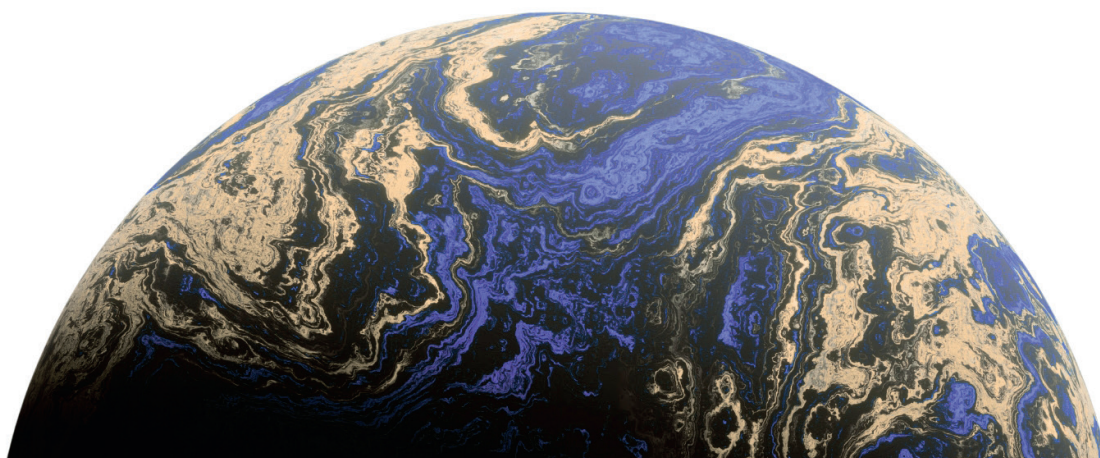
Taloudellinen: pääomamarkkina- ja pankkiunionin loppuunvieminen, vahvempi euro ja kilpailukykyinen talous. Teknologia ja informaatio: EU:n oma datainfrastruktuuri ja tekoälyekosysteemi ja informaation suojat. Energia ja vihreä siirtymä: riippuvuuksien hajauttaminen ja vihreän siirtymän teollinen perusta Euroopassa. Puolustusteollinen: yhteinen teollinen kapasiteetti ja kyky toimia ilman Yhdysvaltain tukea.

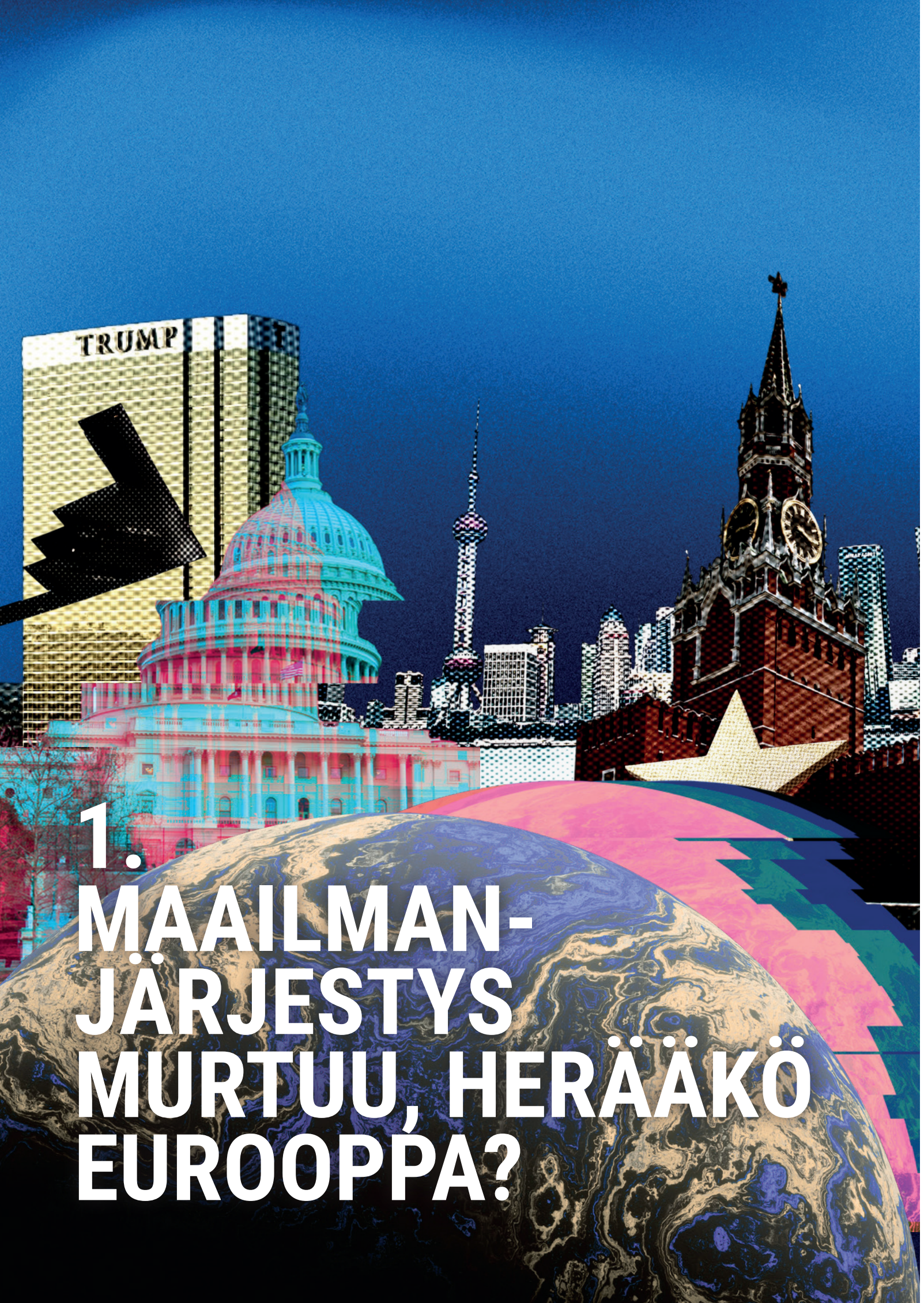
9 Euroopasta oikeudenmukaisen järjestyksen rakentaja.

EU:n on tuettava demokratiaa ja rauhaa johdonmukaisesti, myös silloin, kun se ei ole geopolittisesti helppoa. Samalla saarnaamisen on muututtava esimerkiksi ja nöyryydeksi. Globaali etelä ratkaisee geopolittisen kilpailun: sen kanssa on rakennettava tasavertaisia kumppanuuksia. Samalla planetaarista vastuuta ympäristöstä ei saa unohtaa.

10 Aikaikkuna on lyhyt – Euroopan hetki on nyt.

Vaihtoehto ei ole paluu rauhallisempaan aikaan tai suvereenien jäsenmaiden omille kultakausille, vaan hidas hiipuminen ja puolustuskyvyttömyys, jossa Euroopan painoarvo kiihtyy ja sen arvot ja tulevaisuus määritellään ulkopuolelta. Suomi voi säilyttää itsemääräämisoikeutensa vain itsenäisessä ja vahvassa Euroopassa – mikä muu olisi vaihtoehto?

1. MAAILMAN- JÄRJESTYS MURTUU, HERÄÄKÖ EUROOPPA?

Kylmän sodan jälkeinen liberaali järjestys on murtunut toistuvien shokkien, nousevien autoritaaristen suurvaltojen ja globaalin vallanpainopisteen siirtymisen myötä. Elämme murroksen ajassa, jossa valtatyytöt täyttyvät voimapolitiikalla ja sääntöihin perustuvan järjestyksen tilalla on transaktionaalisten diilien geopolittinen verkko. Reaktiivisesti toimineen EU:n kohtalonkysymys on nyt, kykeneekö se muuttamaan taloudellisen ja normatiivisen potentiaalin todelliseksi strategiseksi kyvykkyydeksi. Ilman yhteistä visiota Eurooppa uhkaa jäädä voimakkaampien pelilaudaksi.

Kolmekymmentä vuotta sitten Euroopan unionin visio tulevaisuudesta vaikutti itsestään selvältä.

Suomi valitsi liittyä osaksi yhteisöä aikakaudella, jota luonnehti optimismi: liberaali demokratia eteni rautaesiripun takaiseen Eurooppaan, markkinat yhdentyivät ympäri maailman ja ylikansalliset järjestöt tekivät sääntöpohjaisesta järjestyksestä normaalin. Länsimaisesta näkökulmasta liberaalin mallin voittokulku vaikutti selvältä: Kiina liittyi Maailman kauppajärjestöön WTO:hon vuonna 2001 ja EU toteutti suurimman laajentumisensa, kun entiset itäblokin maat liittyivät osaksi eurooppalaista arvoyhteisöä.

Vuonna 2026 EU:n on osattava toimia maailmassa, joka on muuttunut perinpohjaisesti. Läpi 2000-luvun toisiaan seuranneet shokit: sodat, velkakriisit, pandemia ja populismin nousu, ovat repineet auki kylmän sodan jälkeisen, yksinapaisen maailmanjärjestyksen murtumakohtia.

Samalla globaalin talouden ja vallan painopisteet ovat siirtymässä yhä enemmän kohti etelää ja itää, liberaalin länsivetoisen maailmanjärjestyksen tavat ja instituutiot murenevaa ja sen uskottavuutta kyseenalaistetaan niin ulkoisesti kuin sisäisesti. Vanha aikakausi on ohi, mutta uusi järjestys ei ole vielä syntynyt. Tilalla on hallitsijakausten välinen aika: interregnum.¹

Yhtäjaksoisessa kriisien stressitestissä EU on oppinut improvisoimaan, tiivistämään yhteis-

työtä ja kehittymään, mutta lähes poikkeuksetta sen toiminta on ollut reaktiivista. Lisäksi maailman murroksen nopeus uhkaa ajaa EU:n uudistumiskyvyn ohi.

Euroopan unioni voi olla tässä maailmassa kaivattu ”viimeinen liberaali geopolittinen supervaltta”², mutta ilman selkeää visiota ja sen muuttamista strategiseksi kyvykkyydeksi se uhkaa jäädä voimakkaampien toimijoiden pelilaudaksi ja menneen aikakauden jäännökseksi.

Tällaisessa maailmantilanteessa paras takuu eurooppalaisen arvopohjaisen järjestelmän säilymiselle ja sen jäsenvaltioiden suvereniteetin suojelemiselle on yhdistää voimavarat vahvan, vauraan ja riippumattoman Euroopan rakentamiseksi kaikilla keskeisillä rintamilla. Välittömiin, yksittäisiin riskeihin reagoimisen sijasta EU:n ja sen jäsenmaiden olisi nopeasti yhdistyttävä kunnianhimoisen, mutta eksistentiaalisesti välttämättömän vision taakse.

Tämä raportti pyrkii piirtämään kuvan siitä, millaisessa maailmantilanteessa EU on vuoden 2026 alussa, ja millaisia kriittisiä uudistuksia Euroopan ja Suomen olisi nyt ajettava. Analyysin taustaksi on haastateltu Chatham House -periaatteella kuuttatoista suomalaista eri alan, tautan ja sukupolven asiantuntijaa. Lisäksi lähteenä on hyödynnetty tutkimuslaitosten, tutkijoiden ja ajatushautomoiden raportteja ja teoksia kahden edellisen vuoden ajalta. Raportin koko sisältö ei välttämättä siten suoraan vastaa yksittäisten

1 EEAS 2022; Stubb 2025.

2 Helwig & Jokela 2025.

haastateltujen mielipiteitä, vaan taustamateriaalin pohjalta raportti pyrkii rakentamaan seuraaville vuosille yhtenäisen tilannekuvan ja Eurooppalaisen Suomen ja kansainvälisen Eurooppa-liikkeen arvoihin perustuvan ohjelman.

Maailma ilman sääntöjä: uusi todellisuus

Tämän päivän globaali ympäristö muistuttaa yhä enemmän hallitsematonta valtakeskittymien hajoamista, eikä sitä tasapainoista monenkiskisyyttä, johon olemme tottuneet. Nykypäivän kansainväliset suhteet ovat transaktionaalisia: vaihtokauppoihin perustuvia ja kilpailullisia, joissa diilien tekeminen ja valtapelit korvaavat yhteiset pelisäännöt ja vakaat liittolaissuhteet, ja puhdas voima määrää hierarkian.

Eurooppalaiset ovat uskoneet edustavansa universaaleja perusarvoja, mutta enää ei voida olettaa, että näitä arvoja todellisuudessa hyväksyttäisiin kaikkialla, tai niitä noudatettaisiin edes sisäisesti yhdenmukaisesti. Samaan aikaan maailmalla on nähty kilpailukykyisten ja voimakkaasti kasvavien markkinatalouksien synnyn olleen mahdollista myös ilman liberaaleja tai demokraattisia perusarvoja.

Pitkäaikaisin kehitys on ollut vaihtoehtojen synty globaalille liberaalille järjestykselle. Kasva-va globaalin etelän ”puolueettomien maiden” yhteisö haluaa pohjoisen rikkaiden maiden arvojen puolelle asettumisen sijasta päivittää maailman sääntöjä vastaamaan sen väestöllistä ja taloudellista nykytilannetta.

Näiden tunnusomaiseksi vastineeksi pohjoisen G7-ryhmälle on syntynyt BRICS, joka laajentui vuonna 2025 kymmenen nousevan talouden yhteisöksi. Vaikka kolonialismin historia painaa niiden Eurooppa-suhteita, näitä maita ei voi pelkistää yksin länsivastaisuuteen, eikä niillä moninapaisen maailman lisäksi ole yhteistä korvaavaa ideologiaa. Taustalla on sen sijaan miljardien ihmisten pyrkimys voida suuremmin

vaikuttaa heidän omaan tulevaisuuteensa ja tasapainottaa vallanjakoa instituutioissa, jotka luotiin, kun suuri osa globaalin etelän maista ei ollut vielä saavuttanut itsenäisyyttään.³

Samaan rintamaan voidaan lukea myös länsimaiden sisäinen vastarinta nykyisille kansainvälisille periaatteille ja markkinaehtoiselle globalisaatiolle, erityisesti heidän suunnaltansa, jotka lukevat itsensä globalisaation häviäjien puolelle. Ratkaisut kuitenkin eriävät siinä, onko tavoitteena kansainvälisen järjestelmän muuttaminen oikeudenmukaisemmaksi vai sen purkaminen suvereenien kansallisvaltioiden tieltä.⁴

Konkreettisimmin sääntöpohjaisuus on rapautunut sotatantereella. Putinin imperialistinen revansismi – jossa Ukraina, Valko-Venäjä ja Itä-Eurooppa halutaan palauttaa Moskovan valtapiiriin – on suora hyökkäys vuoden 1945 jälkeistä ja vuoden 1975 ETY-konferenssissa vahvistettua periaatetta vastaan, jossa itsenäiset valtiot voivat tasavertaisesti päättää tulevaisuudestaan ja liittoutumisestaan. Myös Kiinan kovenevat otteet Taiwania vastaan ja Etelä-Kiinan meren militarisaatio viittaavat siihen, että Kiina seuraa tarkkaan, onko myös sen mahdollista laajentaa valtapiiriään sotilaallisin keinoin kansainvälistä järjestelmää vastaan.⁵

Länsimaita taas on kritisoitu – ja Venäjän toimia oikeutettu – väliintuloilla Balkanilla, Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa, mutta erityisesti arvojen ja sääntöjen pitävyyden kritiikki on konkretisoitunut liittolaismaa Israelin tuhoisaan sotaan Gazassa. Vaikka YK:n itsenäinen kansainvälinen tutkintakomissio on todennut siviilituhojen tarkoituksenmukaisuuden täyttävän kansanmurhan kriteerit⁶ ja Euroopan komissio vaatii sanktioita, länsimaat ovat hajaannuksen tai historiallisten siteittensä keskellä epäonnistuneet rajaamaan katastrofin mittaluokkaa.

3 Huland 2025; APRI 2024; Patrick & Hogan 2025.

4 Kallis 2018.

5 Helwig & Jokela 2025.

6 Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel 2025.

Lopputuloksena on ollut kylmän sodan jälkeisen idealismin arvostelu yhä avoimemmin imperialistisella logiikalla. Rankaisemattomuuden aikana⁷, jossa seurausten puute sallii yleistyvän vallan ja voiman väärinkäytön, pelote ja painostusvoima on muuttunut väistämättä yhdeksi tärkeimmistä turvallisuuden, oikeuksien ja järjestyksen takaajista.

Järjestelmähaaste: Yhdysvallat, Kiina ja Venäjä

Euroopan yhteisöt ja EU ovat seitsemänkymmenen vuoden ajan nauttineet Yhdysvaltain sotilaallisesta suojeluksesta, joka on mahdollistanut talouskasvua kiihdyttäneen ja sosiaalista hyvinvointia parantaneen rauhanosion, kun jäsenvaltiot ovat voineet pienentää sotavoimiaan ja sotateollisuuttaan.⁸ Yhdysvallat on jo pitkään viitannut kääntävänsä katseensa kohti Aasiaa ja Kiinan uhkan patoamista, mutta viimeistään Trumpin hallinto on tehnyt selväksi vaatimuksen, että Euroopan tulisi jatkossa maksaa itse oma puolustuksensa.

Ehkä suurimpana shokkina Donald Trumpin **Yhdysvallat** on hylännyt monenkeskisyyden ja alkanut käyttämään kiristysvoimaa ja puolustuksellisia riippuvuuksia kumppaneitaan kohtaan, painostaen mm. Ukrainaa alueluovutuksiin ja onnistuen taivuttamaan EU:n epäedulliseen tullisopimukseen. Samaan aikaan Trumpin hallinto on ottanut autoritaarisiin toimin huomattavia askelia oikeusvaltion purkamiseksi ja maan demokratian heikentämiseksi, priorisoiden henkilökohtaisia suhteita, menestystä ja voittoja liberaalista vastapuolesta instituutioiden ja totutun politiikan

jatkuvuuden ylitse.

Kiina on läntisen järjestelmän ehdottomasti merkittävin ulkoinen haastaja. Presidentti Xi Jinpingin aikana Kiina on levittänyt verkostojaan Euraasian ja Afrikan läpi, muodostaen myös kolonialistisia piirteitä saaneita taloudellisia riippuvuussuhteita.

Samalla maa on ottanut kaiken irti taloudellisesta yhdentymisestä ja globalisaatiosta, ja siitä on tullut ”maailman tehtaan” lisäksi myös Yhdysvaltojen suurin velkoja, joka jalostaa Euroopan vihreän siirtymän ja puolustussektorin tarvitsemat harvinaiset maametallit, tavoittelee asemaa huipputeknologian suurvaltana ja maailman johtavana valtiona viimeistään Kiinan kansantasavallan satavuotisjuhlavuodeksi 2049. Totalitaarisesta järjestelmästäan huolimatta maa haluaa myös esiintyä globaalin etelän puolueettomien maiden puolustajana ja johtajana.⁹

Venäjä puolestaan on asemoitunut puhtaaksi sotatalouden, hybriditoimien ja sotilaallisen voiman ohjaamaksi roistovaltioksi, jonka heikkoa ja fossiilitalouteen perustuvaa taloutta paikkaa lähinnä maan valtaisa ydinasearsenaali, johon maan suurvalta-asema enää perustuu. Venäjä on valinnut tien, jossa se joko pysyy sotatoimia ensisijaisesti hyödyntävänä hylkiövaltiona tai yrittää saavuttaa vaikutusvaltaa Euroopassa maiden sisäpolitiikan kautta, painostamalla ja lahjomalla.

Kiinan ja Venäjän suhteet ovat monimutkaiset, mutta nykytilanteessa Venäjän toimet kaaosagenttina hyödyttävät suuresti johtoasemaa tavoittelevaa Kiinaa, kun Venäjän sodankäynti ja poliittinen vaikuttaminen sitovat länsimaiden toimintakykyä sekä resursseja ja hajottavat lännen sisäpoliittista yhtenäisyyttä.¹⁰

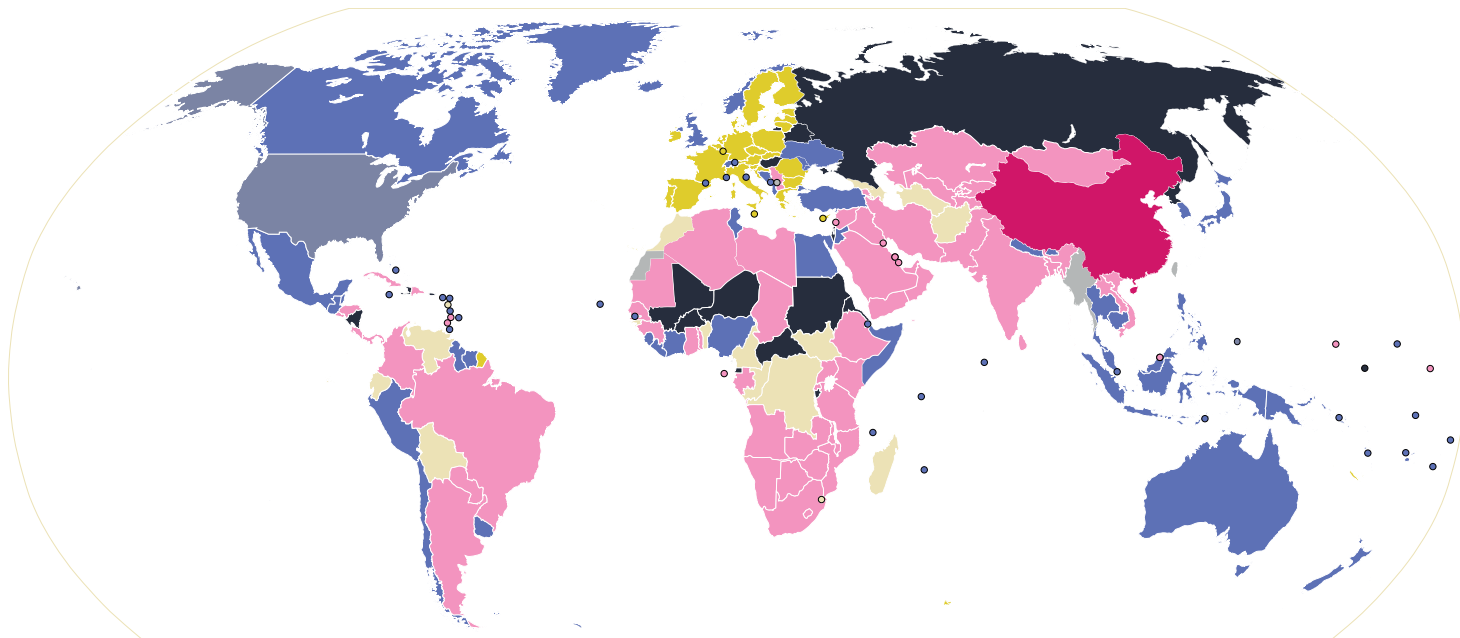
Eurooppa ja sen liittolaiset eivät onnistuneet vakuuttamaan Kremläiä siitä, että aggressiosta

7 Miliband 2023.

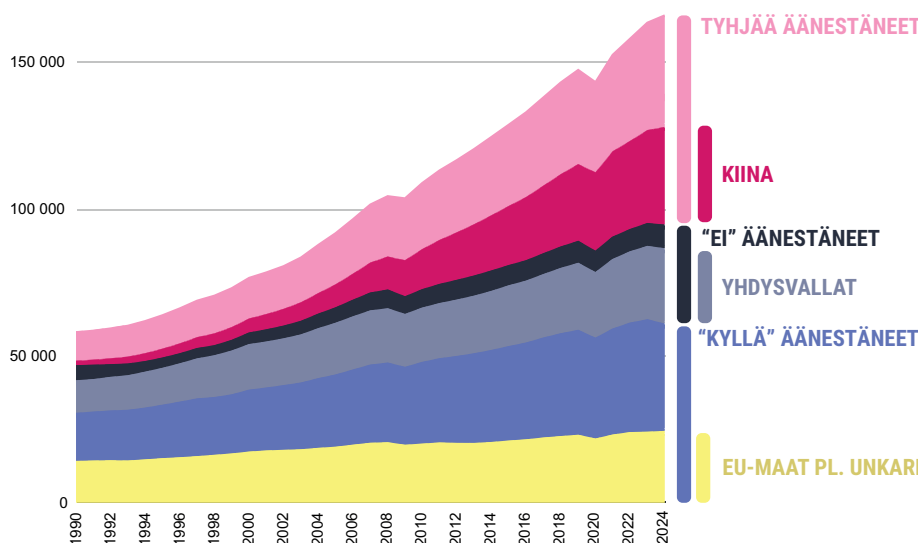
8 Draghi 2024.

9 ks. esim. Gong 2024.

10 ks. esim. Mastro 2024.

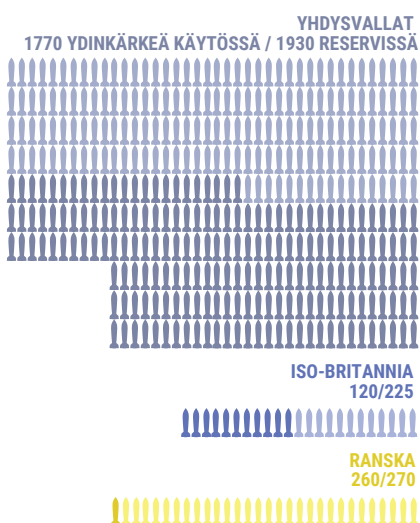

OSTOVOIMAKORJATTU BKT VUODESTA 1990 MAARYHMITTÄIN

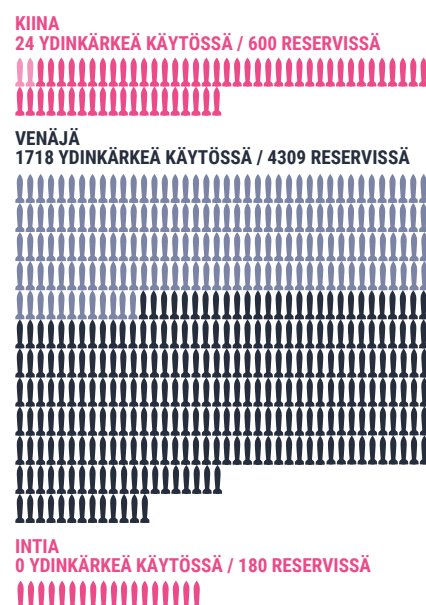
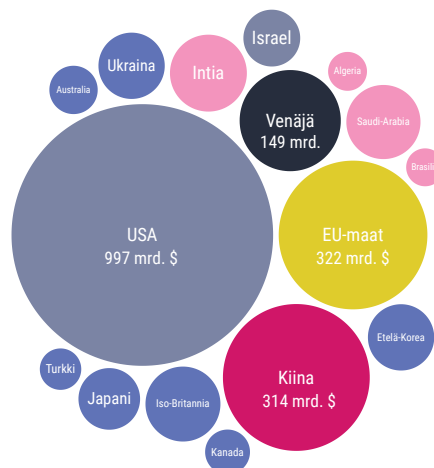

Geopoliittisten maaryhmien talouskasvu vuodesta 1990. Jaottelu perustuu YK:n yleiskokouksen päätöslauselman äänestyspäätökseen (yllä) ES-11/7 ”Advancing a comprehensive, just and lasting peace in Ukraine” 24. helmikuuta 2025, jossa Yhdysvallat ja Israel äänestivät poikkeuksellisesti Venäjän rinnalla muita länsimaita vastaan.

Eurostat, OECD ja Maailmanpankki (2025). Hinnat kansainvälisinä vuoden 2021 dollareina. OurWorldinData.org/economic-growth | CC BY

ASEVOIMIEN VUOSIBUDJETIT 2024

Tiedot SIPRI 2025.

Ukrainaa vastaan tulisi riittävän suuria seurauksia. Seurauksena on edelleen jatkuva suuri rintamasota lähellä unionin rajoja, ja debatti eskalaation – perinteisen ja ydinuhan – rajoista jatkuu Euroopan ja Yhdysvaltain pohtiessa lisätukea Ukrainalle.

Ellei Eurooppa kykene itse puolustamaan itseään, vuonna 2026 Venäjän akuutin turvallisuusuhan olemassaolo tarkoittaa myös epätervettä riippuvuutta Washingtonin kulloisestakin mielentilasta ja vaatimuksista. Samalla Euroopan aseellisuus on äärimmäisen riippuvainen harvinaisista maametalleista ja Kiinan lähes monopolistisesta asemasta niiden jalostuksessa.¹¹ Strateginen irtautuminen olisi ihanteellista, mutta käytännössä mahdotonta ilman pitkäjänteisiä toimia.

Euroopan paikka

On myös vuosikymmenten mittaisia trendejä, joihin Eurooppa ei yksinkertaisesti voi juuri vaikuttaa. Suurin on sen suhteellisen painoarvon kutistuminen, kun Euroopan osuus maailman väestöstä kutistuu Aasian ja Afrikan kasvaessa. Ikääntyvä väestö johtaa matalampaan potentiaaliin kasvuun, kasvaviin ikäsidonnaisiin menoihin ja kutistuviin työmarkkinoihin.

Tämä yhdistelmä horjuttaa hyvinvointivaltioiden taloudellista kantokykyä ja vähentää jäsenvaltioiden finanssipoliittista kykyä tehdä mittavia pitkäjänteisiä sijoituksia puolustukseen, energiaan ja teknologiaan. Hajanaisena yhteisönä harva eurooppalaisista valtioista kuuluu enää tulevaisuudessa maailman suurimpien talouksien joukkoon nuorten ja kasvavien talouksien kiitäessä ohi. Mikäli Eurooppa löytää yhtenäisyytensä, voi se sen sijaan hyödyntää valtavan potentiaalinsa.

Myös ilmastokriisin nykytila luo epävakautta. Eurooppa on maailman nopeimmin lämpenevä manner, jota äärisääliö, vesistressi ja eko-

systeemien tuho horjuttavat jo tässä hetkessä. Nämä ilmiöt tulevat vaikuttamaan energian hintoihin, ruokaturvaan, väestön liikkeisiin, ja vakuutusriskiin.

Tämän päivän Euroopan unioni on samaan aikaan sekä valtaviin potentiaaliin että heikkouksien äärellä. Tilastollisesti sen tulisi olla supervaltta: se edustaa 27 eri valtiota, yli 440 miljoonaa eurooppalaista ja maailman suurinta talousaluetta. Sisämarkkinat ja yhteisvaluutta tekevät siitä kaupan jättiläisen, ja sen kehitysyhteistyömäärärahat ovat edelleen yhteenlasketuna maailman suurimmat.

Maailmanpolitiikassa EU kuitenkin yksiselitteisesti alisuoriutuu. **USA-Kiina-Venäjä-kolmiossa EU:n tulisi olla neljäs suurvalta**, mutta sen toimintakyky on kaukana suurvaltana toimimisesta. EU:n normatiivinen valta on perinteisesti ollut suuri, mutta sillä ei ole riittävästi strategista voimaa, kovaa sotilasvoimaa tai kykyä taloudelliseen vipuvoimaan puolustamaan etujaan, turvallisuuttaan ja tavoitteitaan voimapolitiikan ajassa. Sen sijaan Euroopan ääntä usein käyttävät sen voimakkaimmat jäsenvaltiot, yhdessä ja erikseen, mutta jääden selkeästi suurvaltakilpailussa kauas kärjestä.

Diagnoosi ei kuitenkaan ole tuomio. Unioni on lukuisten stressitestien jälkeen välttänyt haajoamisensa ja integraatio on edennyt pidemmälle kuin moni olisi uskonut. Kun EU toimii yhtenäisesti – kuten Venäjän pakotteiden kohdalla – sen painoarvo on suuri. Tulevaisuus on silti selvä: pienempi ja vanhempi Eurooppa kilpailemassa moninapaisessa, vaarallisemmassa maailmassa, jossa sääntöjä ja arvoja haastetaan ja valtatyyjiöt täyttyvät.

EU tarvitsee huomattavaa loikkaa toimintakyvyssään, jotta se voi toimia nopeasti ja päätäväisesti, määrittää itse oman tulevaisuutensa ja säilyttää arvopohjaisen mallinsa.

¹¹ Lauenroth, Steinicke, & Wachter 2024.

2. ARVOPOHJAINEN JÄRJESTELMÄ KRIISISSÄ

Arvopohjainen järjestelmä on paineessa myös unionin sisällä. EU:n suurimaksi sisäiseksi vastavoimaksi on noussut universaaleja normeja haastava suverenismi. Samalla unioni itse murentaa sääntöpohjaisuuttaan silloin, kun periaatteista joustetaan toistuvasti kriisien varjolla. EU:n on valittava, onko se arvoyhteisö vai pelkkä sisämarkkina, jonka rakenteiden ympärille halukkaat voivat rakentaa omia arvoliittoutumiaan. Molempia se ei nykyisillä rakenteilla ja veto-oikeuksilla voi täysipainoisesti olla.

Suuren osan olemassaolostaan Euroopan unioni on ymmärtänyt itsensä sisämarkkinan lisäksi myös arvopohjaisena yhteisönä. Se on normatiivinen suuralta, eli sen vaikutusvalta perustuu sotilaallisen ylivoimasta, ihmisoikeuksista ja reiluista pelisäännöistä. Esimerkiksi monelle jäsenvaltioehdokkaalle jäsenyysneuvottelujen eteneminen on valtaisa kannuste kohti näitä periaatteita, jopa unionin tärkein geopoliittinen työkalu.

Kun tämä malli on jatkuvalla puolustuskanalla, tämä luku tarkastelee, mitä EU:n säilyminen arvopohjaisena toimijana edellyttäisi. Se pyrkii vastaamaan kysymykseen, miten Eurooppa voi edelleen puolustaa demokratiaa, oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia uskottavasti ja tehokkaasti, kun sitä repivät sisäiset ristiriidat ja sen kansainväliset kumppanit näkevät arvot yhä enemmän vain retorisia julistuksina.

Eurooppalaisen liberalismien kriisi

EU:n laajentuminen vuoden 1989 jälkeen lähti oletuksesta, että taloudellinen integraatio toisi ennen pitkää mukanaan myös demokraattisten normien vakiintumisen – käsitteestä, joka saksaksi tunnetaan nimellä ”Wandel durch Handel”. Jotkin jäsenvaltiot ovat kuitenkin kääntäneet sen päälaelleen keräämällä taloudellista hyötyä rapauttaen samalla omaa demokratiaansa. Unkari on kulkenut pitkän tien vaillinnaisesta demokratiasta vaaliautokratiaksi, ja Puolassa

oikeusvaltiota rapautettiin vuosikausia PiS:n hallituskaudella.

Liberalismin kriisi ei ole ulkoista alkuperää, **vaan myös niin kutsuttuja eurooppalaisia arvoja haastavat arvot ovat eurooppalaisia.** Euroopan maailmansotien katastrofin jälkeiset julilausumat ja universaalit liberaalidemokraattiset arvot ovat vaikuttavia, mutta parhaimmillaankin vain yksi suuntaus eurooppalaisen aatehistorian kirjossa. Euroopassa on aina ollut rinnakkaisia arvojärjestelmiä: yhteisöllisempiä, uskonnollisempia, konservatiivisia ja nationalistisia, joiden kannatus ei ole kadonnut, vaan saanut uuden poliittisen kielen 2000-luvulla.

Unionin oikeutus tulee lopulta sen kansalaisilta; heidän kokemuksestaan osallisuudesta yhteiseurooppalaiseen projektiin ja myös sen konkreettisista vaikutuksista elintason ja hyvinvointiin. Kun unioni puhuu eurooppalaisista arvoista, osa eurooppalaisista kuulee vain yhden tradition – usein urbaanin, kansainvälisen ja arvo- sekä kulttuuriliberaalin eliitin arvomaailman – korotettuna yleiseksi normiksi, sulkien ei-eurooppalaisina ulos sukupolvien pituisia aate- ja arvoperinteitä.

Samaan aikaan eurooppalainen, erityisesti vapaana markkinataloutena ilmentynyt liberalismi ei ole kaikille tarkoittanut yhteistä vaurastumista, vaan monessa EU:hun liittyneessä entisessä sosialistivaltiossa muistellaan katkerasti talousuudistusten lisäämää köyhyyttä ja yksityistämisten seurauksia. Myös vanhoissa jäsenvaltioissa eriarvoisuus on kasvanut.¹

1 Kallius 2023.

Suverenismi intergraation haastajana

Kaikista vahvimmin tämä on edistänyt 2010-luvulla eurooppalaisen laita- ja äärioikeiston yhdistymistä suverenismin taakse. Sillä tarkoitetaan valtion itsemääräämisoikeuden nostamista universaalien arvojen ja globaalin vastuun ylitse.

Suverenistista kritiikkiä liberaalia maailmanjärjestystä kohtaan on esitetty niin oikealta kuin vasemmalta, erityisesti nousevien talouksien suunnalta, mutta siinä missä vasemmistolainen kritiikki usein on keskittynyt kansainväliseen talouteen ja pääomien vapaaseen liikkeeseen, autoritaarinen kritiikki haastaa toisten maiden tai ylikansallisten instituutioiden oikeutta puuttua sisäisiin asioihin, kuten tasa-arvokysymyksiin, maahanmuuttosääntöihin tai jopa aggressiivi-

seen ulkopolitiikkaan yleismaailmallisten ihmisoikeuksien ja kansainvälisen lain perusteella. Haastajia trumpilaisista dekolonialisteihin yhdistää kuitenkin usein se, etteivät ne lue itseään markkina- ja länsivetoisen globalisaation voittajiin.²

Mukana erityisesti oikealla kulkee usein populistinen demokratiakäsitys, jossa tasapainottavat instituutiot häiritsevät demokratian toteutumista, mikä määritellään suoraksi suhteeksi kansan ja sitä edustavan ja puolustavan vahvan johtajan välillä. Ajatus sitä häiritsevistä globalistisista eliiteistä³ onkin ollut toistuva ilmiö vaalikampanjoissa Yhdysvalloista esimerkiksi Unkariin, Puolaan ja Romaniaan.

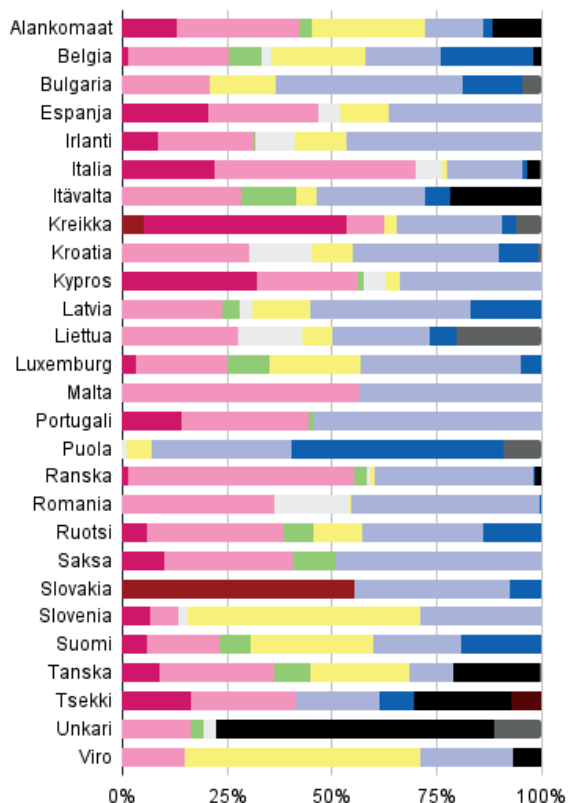
Samalla kulttuurisotien logiikka – usein Yhdysvalloista lainatun retoriikan ja teemojen kaut-

2 Angelucci, Carrieri, & Conti 2025; Kallis 2018.

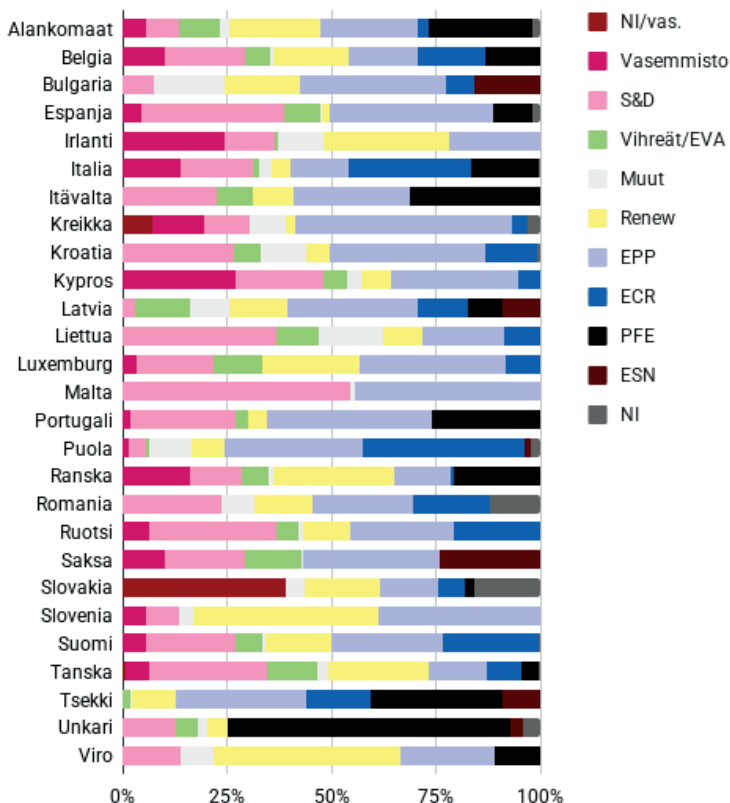
3 Kallius 2023.

EDUSTAJAT EU-MAIDEN KANSALLISISSA PARLAMENTEISSA PUOLUEIDEN EUROPARLAMENTTIRYHMITTÄIN

2015

2025

Vuosien 2015 ja 2025 välillä EU-maiden kansalliset parlamentit ovat oikeistolaistuneet, samalla keskikentän puolueiden osuus yhteinen osuus kaikista paikoista on kaventunut. Kehitys on tehnyt toimivien hallituskokoonpanojen rakentamista aiempaa vaikeampaa. Puolueet on jaoteltu niiden ryhmien mukaan, joissa niiden MEP:t istuvat tällä hetkellä Euroopan parlamentissa, tai ryhmää vastaavaan europuolueeseen kuulumisen mukaan.

ta – on levinnyt eurooppalaiseen politiikkaan, silloinkin kuin alkuperäinen kiistakysymys ei varsinaisesti ole merkityksellinen eurooppalaisessa kontekstissa. Uutena ilmiönä on disinformaation, misinformaation ja malinformaation kiihtyvä leviäminen sosiaalisen median algoritmikuplien ja tekoälyn luoman materiaalin avulla.

Laitaoikeistolaisen ”vallankaappauksen” riski Euroopan unionissa nähdään silti hyvin vähäiseksi. Sen sijaan nähtävissä on kehitys, jossa maat eivät kykene enää muodostamaan yhteistyökykyisiä ja toimintakykyisiä hallituksia, mikä suoraan heikentää myös eurooppalaista päätöksentekoa.

Oikeutettukin suverenistinen kritiikki muuttuu erityisen vaaralliseksi silloin, kun se normalisoi poikkeuksen ja hylkää ihmisoikeudet tradition tai kansallisen erityislaadun perusteella. Väliaikaiset rajatarkastukset muuttuvat pysyviksi, maahanmuuttosopimuksista irtaudutaan eurooppalaisuuden suojeluun vedoten, vapaa lehdistö ja järjestötoiminta luetaan ulkomaisiksi agenteiksi ja virkajärjestelmä sekä eurooppalaiset tuomioistuimet politisoituneiksi.

Johdonmukaisuus vai välttämättömyys?

EU:n arvoja ja sääntöjä haastaa myös sen omalipsuminen sääntöpohjaisuudesta. Usein sääntöjen venyttäminen ja luovat ratkaisut ovat olleet tarpeellista EU:n kehittämiseksi ja kriiseihin vastaamiseksi nopeasti, mutta kääntöpuolena sääntöjen noudattamisen välttämättömyyttä on ollut yhä hankalampaa perustella jäsenvaltioille ja EU:n kritikoille, kansalaisista puhumattakaan.⁴

Kun perusoikeuksista ja Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksistä lipsutaan, olipa kyse palautuskielloista, Schengenin sisäisistä rajatarkastuksista tai perusoikeusasiantuntijoiden yksiselitteisesti ongelmallisiksi arvioimista laeista, tai jos taloudelliset intressit ylittävät tarpeen arvo-

pohjaisille sanktioille, signaali on selvä: sääntöjä voidaan venyttää, jos politiikka niin vaatii. Sama koskee ulkopoliittikkaa: jos periaatteet näyttävät muuttuvan kumppanin mukaan, niiden normatiivinen uskottavuus heikkenee.

Arvojen uskottavuus mitataan myös siinä, miten EU itse toimijana tasapainottaa periaatteet ja intressit. Energiariippuvuuksien kohdalla moni kumppani näkee ristiriidan: sama unioni, joka vaatii sääntöperäistä järjestystä ja tukee Ukrainaa, on läpi sodan sallinut jäsenmaidensa ostaa huomattavan määrän venäläistä energiaa.

Sama koskee kauppaa ja Lähi-idän konfliktia, oli kyse Gazan tilanteesta tai EU:n tuesta autoritaarisille Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän hallinnoille vastineeksi muuttoliikkeen hillitsemisestä. Kun EU:n assosiaatiosopimuksiin kirjattuja ihmisoikeusehtoja ei johdonmukaisesti sovelleta, viesti on selvä myös globaalissa etelässä: säännöt ovat erilaiset länsiliittolaisille kuin etelän valtioille.

Jos normien noudattaminen muuttuu jälkikäteen poliittisesti neuvoteltavaksi, arvot muuttuvat pelimerkeiksi. Se heikentää unionin kykyä vaatia sääntöperäisyyttä muualla ja tekee EU:sta ulkoisen painostuksen kohteen, ei pelitilan asettajaa.

Voisiko EU puolustaa arvojaan vahvemmin?

Perustavanlaatuinen syy EU:n haasteisiin toimia ajoissa ulkopoliittisissa kysymyksissä on sen itse itselleen rakentama pakkopaita. Turvallisuus- ja ulkopoliitikassa toimiminen edellyttää edelleen useimmiten jäsenmaiden yksimielisen hyväksynnän, jolloin mikä tahansa jäsenmaa voi yksin estää kollektiivisen toiminnan.

Tämä periaate on luotu turvaamaan tärkeät kansalliset edut, mutta siitä on tullut käytännössä lamaannuttaja, jossa ulkopoliittisilla välttämättömyyksillä voi kiristää sisäpoliittisia myönnytyksiä.

EU:n arvopohjaisuus ja Kööpenhaminan

4 Leino-Sandberg & Raunio 2020.

kriteereissä kuvatut oikeusvaltiovaatimukset ovat olleet yllättävän varautumattomia demokratisaation suunnan kääntymiseen. Kaikista räikeimmin on toiminut Viktor Orbánin autoritaarisesti johtama Unkari, joka on toistuvasti ottanut EU-politiikan panttivangiksi veto-oikeudellaan, estäen esimerkiksi sotilaallisen avun toimituksen Ukrainaan, vastustaen Ukrainan EU-jäsenyyttä ja vesittäen pakotteita Venäjälle, kunnes hänen vaatimuksensa on hyväksytty. Usein tämä estää myös Unkarin kaltaisten maiden sanktioinnin oikeusvaltiorikkomuksista.

Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa EU:n mahdollisuudet suojella sen kansalaisten perusoikeuksia ja perusturvallisuutta, tai toimia liberaalina geopolitiittisena vaikuttajana, ovat riippuvaisia autoritaaristen illiberaalien johtajien miellyttämisestä. Artikla 7:n tai SEUT:n vaatimat konsensukset ovatkin johtaneet siihen, että EU:n toiminta nopeissa kriiseissä on usein hidasta, olematonta tai pienimpään yhteiseen nimittäjään perustuvaa.

Sama ilmiö on näkynyt pienemmässä mittakaavassa myös opportunistina, muun muassa unionin laajenemisessa Länsi-Balkanilla, jossa yksittäisten EU-maiden intressit ovat voineet jumiuttaa neuvottelujen etenemisen.⁵

Yksinkertaisin vastaus kysymykseen olisi luopua yksimielisyysperiaatteesta ja siirtyä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa määräenemmistöpäätöksiin (QMV), tai selvittää mahdollisuutta vielä suuremman enemmistön vaativan ”super-QMV”:n luomiseksi. Tämä olisi kuitenkin poliittisesti haastavaa, kun unionilta vaaditaan toimia ulkopoliittisiin kysymyksiin, jotka jakavat poikkeuksellisella tavalla jäsenmaita ja kansalaisia. Huomattavin käytännön esimerkki tästä ovat olleet Israelin sotarikokset ja kansainvälisen oikeuden rikkomukset miehitetillä Palestiinalaisalueilla.

Vaihtoehtoisesti riskinä on fragmentoituminen ja arvopohjaa suojaavien päätösten eteneminen yhä enenevässä määrin halukkaiden koalitioiden kautta. Se sisältää riskin siitä, että

suuremmat maat alkavat neuvotella yhä strategisemmin ohittaen pienemmät jäsenvaltiot. Uhkakuvana on tulevaisuus, jossa EU:n reformien jäätyessä yhä useammista asioista päätettäisiin hallitustenvälisesti, ja yhteisen edun ja transnationaalisen politiikan korvaisi paluu Euroopan sisäiseen suurvaltapolitiikkaan ja nollasummapeleihin. Tällaisessa tilanteessa EU ja sen instituutiot jäisivät väistämättä taka-alalle.

Yksi mahdollinen esitetty ratkaisu olisi se, että tilanteen muuttumista vaativat maat alkaisivat edetä eriytyvän integraation keinoin, mutta pysyvän rakenteellisen yhteistyön kautta. Maat voisivat esimerkiksi päättää luopuvansa veto-oikeudestaan, ja sopia äänestävänsä automaattisesti määräenemmistön päätöksen mukaisesti, vaikka niiden kanta olisikin alustavasti ollut vastahakoinen. Vaikka ulosjäanti ja päätöksen estäminen olisi sopimuksen ulkopuolisille maille edelleen mahdollisuus, tämä voisi luoda painetta liittyä osaksi ”sisäryhmää” eristäytymisen sijaan.⁶

Arvopohjaisuuden säilyminen on valinta

EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on käytännössä edessään valinta. Ne voivat hylätä muutosta kaupan kautta -periaatteensa ja ymmärtää unionin jatkossa yhä enemmän puhtaana kauppaliittona, säilyttäen edelleen tiiviit taloudelliset ja kaupalliset siteensä myös epäliberaaleihin jäsenmaihiin. Silloin jäsenvaltioiden on otettava arvopohjaisuus laajemmin omien ulko- ja eurooppapolitiikkojensa vastuulle, mahdollisia halukkaiden koalitioita muodostaen, maiden kulloisenkin poliittisen tilanteen mukaan.

Vaikka yleinen konsensus on arvo itsessään, liian usein veto-oikeudesta tulee voimakas työkalu yksittäisten populistien käsissä. Liian usein se antaa valtavirtaisemmillekin hallinnoille kannusteen lähteä mukaan vaatimuspeliin. Ei ole

5 Zweers 2024.

6 Karjalainen & Müller 2025.

yhteisen eurooppalaisen edun kannalta edullista, jos päätökset keskittyvät yhä enemmän jäsenvaltioiden oman edun maksimoimiseen veto-oikeuden käyttämistä uhkaamalla.

Arvopohjainen ja globaalisti vaikuttava Euroopan unioni puolestaan vaatisi sen, että arvojen toteutuminen todella nostetaan unionin toiminnan prioriteetiksi, jonka edellytyksiä muut politiikan osa-alueet, kuten kauppa, teollisuuspolitiikka ja turvallisuus, omilla sektoreillaan vahvistavat. Eurooppa tarvitsee vision globaalisti oikeudenmukaisesta liberaalidemokratiasta, joka on nykyaikaan ja tulevaisuuteen soveltuva, ei nostalginen, ja valmis toimimaan informaa-

tioympäristön pirstaloitumista sekä hajottavaa populismia vastaan ja suojelemaan avoimen yhteiskunnan toteutumista.

Tällainen unioni valvoisi arvojensa aitoa toteutumista sisäisesti, mikä samalla vahvistaisi sen uskottavuutta globaalina normatiivisena valtana. Samalla sen taloudellinen voima ja strateginen omavaraisuus mahdollistaisivat itsenäisen vaikuttamisen demokratian ja hyvinvoinnin kehittämiseen myös globaalisti, riippumatta muiden suurvaltojen painostuksesta.

INSTITUTIONAALISIA UUDISTUKSIA TEHOKKAAMMIN ARVOJAN PUOLUSTAVAN EUROOPAN UNIONIN LUOMISEKSI:

- Super-QMV:n käyttöönotto yksimielisyyden korvaajana;
- Jos konsensusta ei synny, eriytyvä integraatio ja täydentävät sopimukset;
- Yksimielisyyden vaatiminen vasta uuden jäsenmaan hyväksynnässä neuvottelulukujen sulkemisen sijaan, mahdollisesti myös lukujen toimeenpano jo ennen EU-jäsenyyttä;
- Oikeusvaltioperiaatteen ehdollisuuden toteutuminen täysimääräisesti, nopeasti ja koko budjettia koskien;
- Sanktioiden asettaminen arvoperusteisesti, ei geopolittisesti joustaen;
- Eteneminen kohti perussopimus uudistusta, tai muuta avoimempaa tapaa muovata EU:n toimivaltojen rajoja;
- Vahvempi sitoutuminen sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseksi yhteiskunnan resilienssin vahvistamiseksi.

3. STRATEGINEN HERÄTYS, ITSENÄINEN EUROOPPA

EU on sotilaallisesti ja teknologisesti riippuvainen Yhdysvalloista, samalla kun USA-suhteen poliittinen riski kasvaa. Kiina-riippuvuus vihreän talouden ja puolustusteollisuuden raaka-aineista on syvä ja rakenteellinen. Venäjä si-
too Euroopan torjumaan sen sotilaallista uhkaa. Samalla jäsenmaat käyttävät veto-oikeuksiaan oma etunsa edellä. Tämä luku tarkastelee näiden riippu-
vuuksien purkamista jaoteltuna neljään sektoriin: talouteen ja rahoitukseen,
teknologiaan ja informaatioympäristöön, energiaan ja ilmastoon sekä soti-
lasteolliseen sektoriin.

Vuosi 2026 asettaa eurooppalaiset kol-
men suurvallan väliin: "Amerikka ensin"
-Yhdysvaltojen, joka on kykenevä ja
halukas aseistamaan kauppapolitiikan
ja turvatakuut; revansistisen sotatalouteen siir-
tyneen Venäjän, joka käy pitkää kulutusotaa ja
haluaa saavuttaa jalansijan Euroopassa sotilas-
teknisin toimin, sekä kilpailullisen Kiinan, joka
hallitsee cleantech-tuotantoa ja puolustukselle
keskeisiä toimitusketjuja.

Euroopan poliittinen yhtenäisyys on sik-
si viime kädessä välineellistä päätavoitteelle:
eurooppalaisen vapauden, kansalaisoikeuk-
sien ja itsemääräämisoikeuden suojelemiselle
yhtenäisenä rintamana. Tätä ei kuitenkaan voi
täysimääräisesti toteuttaa ilman voimavarojen
kasvattamista ja riippuvuuksien purkamista.

Eurooppalainen herätys uuteen maailman-
aikaan tarkoittaa täten neljän riippuvuuden
asteittaista purkamista neljällä sektorilla. Se
tarkoittaa (1) **vapautumista Yhdysvaltojen
taloudellis-sotilaallisesta painostuksesta**, (2)
**suojaantumista Venäjän sotilaalliselta uhalta ja
energia-aseelta**, (3) **riskien vähentämistä Kii-
na-riippuvuuksissa säilyttäen yhteistyön glo-
baalien riskien torjumiseksi** ja (4) **irtautumista
jäsenmaiden harjoittamasta opportunistisesta
painostamisesta ja autoritaaristen johtajien
veto-oikeuksista**.

Tämä luku tarkastelee näiden riippuvuuksien
purkamista jaoteltuna seuraaviin sektoreihin:
talouteen ja rahoitukseen, teknologiaan ja infor-
maatioympäristöön, energiaan ja ilmastoon sekä

sotilasteolliseen sektoriin.

Tavoitteena ei ole sulkeutuminen, omavarai-
suus tai talouden keskittäminen suuriin jäsen-
maihiin, vaan avoin strateginen autonomia, joka
vahvistaisi Eurooppaa kokonaisuutena ja säilyt-
täisi silti vapaan ja keskinäisriippuvaisen kaupan
tärkeimmät hyödyt; purkaisi liberaalin mallin
haavoittuvuudet mutta mahdollistaisi euroop-
palaisten arvojen ja arvopohjaisten tavoitteiden
suojelun niitä tukahduttavia voimia vastaan sekä
edellytykset niiden edistämiseksi paitsi Euroo-
passa myös globaalisti.

Talouden ja rahoituksen autonomia: ohjaket käsiin

Maailmantalouden riskiympäristöstä on tullut
poikkeuksellinen. Washingtonin uusi tullipolitiik-
ka, EU:n painostaminen epäsuotuisaan kauppas-
opimukseen vihjaten Ukraina-tuen epävarmuu-
teen¹ ja Yhdysvaltain ylimmän johdon avoimen
vihamieliset kommentit Euroopan unionista² ovat
osoittaneet, kuinka haavoittuvainen EU on
muualla tehdyille päätöksille.

Samalla Yhdysvaltain johdossa on kyseen-
alaistettu Naton turvatakuita jopa taloudellisin
perustein. Draghin raportti puolestaan osoittaa

1 Starcevic 2025.

2 EU was formed to 'screw' US, Trump says in promi-
sing tariffs on cars 2025.

selkeästi, että EU:lle suotuisat tuulet ovat ohi: energia on kallista, maailmankauppa hidastuu ja matalista puolustusmenoista syntyvä rauhanosinko ei ole enää mahdollinen.³ EU ei ole taloudelliselle painostukselle immuuni, ja sen on suojauduttava yhä räikeämpää aseistettua talous- ja kauppapolitiikkaa vastaan rohkeammilla uudistuksilla.

Euroopan taloudellinen itsenäisyys perustuu maailman suurimman vapaakauppa-alueen yhteisrintamaan. Uusi taloudellisen pakottamisen vastainen väline (ACI) on askel kohti tämän oikeaa hyödyntämistä, jotta unioni voi yhteisönä suojella jäsenmaitaan kolmansien maiden niitä vastaan kohdistamilta pakotuskeinoilta. Se on ensisijaisesti pelote, mutta se antaa tarvittaessa unionille mahdollisuuden toteuttaa oikeasuhteisia ja WTO-yhteensopivia vastatoimenpiteitä pelotteen murtuessa.⁴ Myös EU:n talouden koko ja sääntelyvalta ovat sen suurimpia vahvuuksia maailmalla, ja tämän ”Bryssel-vaikutuksen” pysyvyyttä tukee sisäinen kilpailukyky ja johdonmukainen omien säädösten noudattaminen.

Syvempi haavoittuvuus on sisäistä alkuperää. Euroopan yksityiset säästöt ovat mittavia mutta pääomamarkkinat hajanaisia – eurooppalaisten yritysten on paljon helpompaa skaalautua Nasdaqissa kuin Euronextissä. Draghi toteaa raportissaan, että ilman tuottavuus- ja rahoitusloikkaa Eurooppa joutuu valitsemaan trilemmasta, josta voi valita joko hyvinvoinnin, sotilasmenot tai ilmaston, mutta ei kaikkia kolmea.⁵

Pääomamarkkinoiden yhdentäminen on välttämätöntä rajat ylittävien investointien ja säästäjien vaihtoehtojen lisäämiseksi ja yritysten rahoituskustannuksien vähentämiseksi. Sen lisäksi kotitalouksien vähittäissijoitusten määrä tulisi kasvattaa lähemmäs Yhdysvaltain tasoa. Myös kriittisimpien investointien kohdalla yhtei-

set julkiset investoinnit voivat olla kiireellisissä tilanteissa tarpeellista. Fokuksen tulisi kuitenkin ensisijaisesti olla yhteiseurooppalaisissa julkishyödykkeissä, kuten infrastruktuurissa ja puolustushankinnoissa, ja raaka-ainetuotannon ylösajossa.⁶

Samalla dollarin asema kansainvälisenä varantovaluuttana on käynyt aiempaa kyseenalaisemmaksi Yhdysvaltain oman talous- ja kauppapolitiikan seurauksena. Yhdysvaltojen taloudelliselle liikkumatilalle ja velkakustannuksille ns. ”kohtuutonta etuoikeutta”⁷ tuova rooli on perustunut erityisesti dollarin laajaan käyttöön energia- ja sijoitusvaluuttana (ks. petrodollarit). EU edustaa lähes 40 prosenttia maailmankaupasta ja laskutusliikenteestä, mutta reserveinä sen 20 % ei pärjää dollarin 60 prosentille.⁸ Euron vahvistuspyrkimyksiä varjostaa kuitenkin yhä 2010-luvun eurokriisi ja frugaalien jäsenmaiden ehdoton kriittisyys eurobondeja kohtaan.

Euro tuskin tulisi korvaamaan dollaria ilman dramaattisia maailmanpoliittisia käännteitä, mutta sen asemaa kannattaisi silti pyrkiä vahvistamaan tällaisina otollisina hetkinä, jotta valtasuhteita Atlantin yli voisi tasapainottaa.⁹ Jo kasvanut luottamus Euroopan vakauteen, tehokkaampi päätöksenteko, dynaaminen talous ja puolustuksen vahvistuminen itsessään tukisivat euron asemaa.¹⁰ Kuitenkin nopeuttamalla digitaalisen euron käyttöönottoa Eurooppa voisi saavuttaa sekä itsenäisyyttä yhdysvaltalaisesta korttimaksuliikenneinfrastruktuurista että varautua Yhdysvaltojen nykyhallinnon GENIUS Actilla tukemien dollarisidottujen kryptovaluuttojen eli stablecoinien yleistymiseen.¹¹

3 Draghi 2024.

4 Regulation (EU) 2023/2675 of the European Parliament and of the Council of 22 November 2023 on the protection of the Union and its Member States from economic coercion by third countries 2023.

5 Draghi 2024.

6 Beetsma ym. 2025.

7 silloinen Ranskan valtiovarainministeri Valéry Giscard d’Estaing kuvaili tätä 1960-luvulla ”privilège exorbitant”, sanaparin toisti EKP:n Christine Lagarde jälleen kesällä 2025. Lagarde 2025.

8 Lagarde 2025.

9 Rehn 2025.

10 Eichengreen, Mehl, & Chitu 2019.

11 Schaaf 2025.

KONKREETTISIA UUDISTUKSIA KOHTI ITSENÄISEMPÄÄ EUROOPAN UNIONIA – TALOUS JA RAHOITUS:

- Pääomamarkkinaunionin ja pankkiunionin vieminen loppuun ja EU:n vähittäissijoitusstrategian toimeenpano, jotta yksityisiä säästöjä saadaan laajemmin eurooppalaisiksi sijoituksiksi;
- Taloudellisen pakottamisen vastaisen välineen täysi hyödyntäminen;
- Euron kansainvälisen roolin vahvistaminen digitaalisen euron ja koordinoitumman finanssipolitiikan kautta ja harkitsemalla sopivia yhteisiä rahoitusvälineitä;
- Eurobondien hyödyntäminen nopeuttamaan autonomian kannalta kriittisimpiä hankkeita.

Teknologinen turvallisuus, itsenäinen informaatioympäristö

Euroopan haaste teknologiassa on hyvin tunnistettu: olemme jääneet globaalista johtajista jälkeen, ja digitaalinen infrastruktuuri on luonut vaarallisen väylän vihamieliselle vaikuttamiselle. Draghin kilpailukykyraportin mukaan Eurooppa on jäänyt paitsi digitaalisen vallankumouksen voitoista viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana ja on heikko nousevan teknologian alalla. Kuvaavasti maailman 50 johtavasta teknologiayrityksestä vain neljä on eurooppalaisia. Tämä kuilu on myös merkittävin syy EU:n hitaammalle kilpailukykykehitykselle, mutta muodostaa myös suuren haasteen riippumattomuuden kannalta.¹²

Tällä hetkellä internetympäristöämme hallitsee muutama ei-eurooppalainen alusta, joiden kannustimet eivät itsessään tue Euroopan demokratian resilienssiä. EU:n digipalvelusäädös (DSA) tunnistaa tämän fakthan, ja vaatii erittäin suuria alustoja ja hakukoneita tunnistamaan ja vähentämään systeemisistä riskejä, kuten poliittisiin vaaleihin kohdistuvaa vaikuttamista.¹³ Komission vaalijalan ohjeistus ja työkalupakki 2024–25 teki selväksi, että alustojen toimintatavat ovat myös turvallisuuskysymys, jota ei voi

yksin jättää markkinoiden ratkaistavaksi.¹⁴

Uutena ilmiönä on lisäksi muutaman digijätin, erityisesti OpenAI:n monopolistinen asema generatiivisessa tekoälyssä, johon yhä useampi ihminen koululaisista konsultteihin nojaa myös tiedontuotannossa. Syvävääreennysteknologia ja tekoäly ovat myös jo tulleet poliittisen vaikuttamisen keskeisiksi välineiksi. Ilman yhteisiä sääntöjä ihmisten saaman tiedon ja totuuden määrittely jää helposti yksityisten yritysten itse-sääntelyn vastuulle.

Tällä hetkellä olemme lähinnä sääntelyn varassa, sillä eurooppalaisia vaihtoehtoja on vaikea saada nopeasti käyttöön: erityisesti sosiaaliset alustapalvelut hyötyvät suuresti skaalasta ja suurista käyttäjämääristä (mikä tunnetaan nimellä verkostovaikutus), ja käyttäjät ovat lähes poikkeuksetta päätyneet yhdysvaltalaisen ja kiinalaisten palveluiden haltuun.

EU on vahva sääntelijä, mutta heikko skaalaja: pääomamarkkinat ovat pirstaleiset, loppumarkkinat kieli- ja sääntökenttäjaettuja, ja akkusekä harvinaisten maametallien riippuvuudet sidottuja Kiina-vetoisiin arvoketjuihin. Maailman mikrosirutuotannolle kriittisen Alankomaisen ASML:n litografian kaltaiset yksittäiset vahvuudet eivät riitä järjestelmätason vaikutusvaltaan, jos tuotantoketjujen kriittiset lenkit ovat muualla.¹⁵

¹⁴ Commission presents new best-practice election toolkit on the Digital Services Act | Shaping Europe's digital future 2025.

¹⁵ Hmadi & Arcesati 2022.

¹² Draghi 2024.

¹³ The EU's Digital Services Act 2022.

Euroopan digitaalisen suvereniteetin ytimeen kuuluu myös datan hallinta. Nyt data ja raha valuvat Euroopasta Yhdysvaltoihin ja Kiinaan: median mainostulot, käyttäjätieto ja teknologiset ekosysteemit vahvistavat kierrettä, jossa eurooppalainen tieto tuottaa lisäarvoa muualla. Tämä ”datakolonialismi” on ongelma sekä taloudelle että demokratiallemme. Eurooppalaisen datan hyödyntäminen eurooppalaisen liiketoiminnan, tutkimuksen ja innovaation perustana on keskeistä, jotta mantereemme ei jää pelkäksi raaka-aineeksi globaaleille teknologiajäteille.

Jos USA–Kiina-jännitteet eskaloituvat, Euroopan sirutuonti tai pilvipalvelut voivat jäädä kilpailevien suurvaltojen jalkoihin. Samoin kiinalainen elektroniikka ja harvinaisten maametallien jalostus voivat muuttua kiristysvälineiksi, jos Kiina päättää rajoittaa vientiä entisestään; sama voi käydä myös Yhdysvaltain vaatiessa EU:lta Kiinalle tuontitulleja Venäjän painostamiseksi.

Lisäksi EU:n pyrkimys saada globaaleja teknologiajättejä kuriin on aiheuttanut erityistä kitkaa Yhdysvaltain uuden hallinnon kanssa, kun hallinnon jäsenet ja sitä lähellä olevat henkilöt

ovat voimakkaasti arvostelleet EU:ta sensuroinnista digisääntelyn kautta.¹⁶

On selvää, että kun unioni itse on haavoittuvainen tämantapaiselle kiristykselle, yksittäiset jäsenmaat olisivat teknologiajättien edessä lähes voimattomia. EU:n tuleekin ottaa askelia kohti teknologista riippumattomuutta ja informaatioympäristön suojelemista.

Energiasektorin vakauttaminen ja vihreä siirtymä

Euroopan energiasektori on ollut tällä vuosikymmenellä sen ilmiselvä heikkous. Komissio aloitti vuonna 2019 kunnianhimoisen ohjelman kohti vihreän siirtymän globaalia johtoasemaa, mutta Venäjän hyökkäys Ukrainaan johti vuonna 2022 äkkinäiseen prioriteettien muutokseen, kun Venäjä muutti fossiiliriippuvuuden energia-aseeksi.

EU kykeni kuitenkin selviytymään sen vakavimmasta energiakriisistä vuosikymmeniin

16 Vance 2025.

KONKREETTISIA UUDISTUKSIA KOHTI ITSENÄISEMPÄÄ EUROOPAN UNIONIA – TEKNOLOGIA JA INFORMAATIO:

- EU:n tulee suhtautua informaatioympäristöön kriittisenä infrastruktuurina ja käyttää DSA:ta epäröimättä;
- Komission ehdottaman kilpailukykyrahaston on mahdollistettava pitkäjänteiset ja kohdenneet investoinnit eurooppalaiseen teolliseen ja teknologiseen perustaan, erityisesti tekoälyn, kvanttilaskennan, energiavarastojen ja tietoturvan alueilla;
- Demokratian suojatoimet; tekoälyn ja sosiaalisen median algoritmien rooli tunnustettava informaatio- ja tietoympäristön määrittelyssä ja väärän tiedon tarkoituksellisen levittämiseen ja vahvistamiseen puututtava;
- Kysynnän ja skaalautumismahdollisuuksien luonti eurooppalaisilla, luotettavilla ratkaisilla: yhteinen datamarkkina, yhteensopivat alustastandardit ja julkiset hankinnat, jotka priorisoivat eurooppalaista kehitystä;
- Ulkomaisten sijoitusten ja vientivalvonnan vahvistaminen komission suositusten mukaisesti kolmella kriittisellä alueella: puolijohteissa, tekoälyssä ja kvantissa;
- Ennustettava ”sallittu ja nopeutettu väylä” hyödyllisille teknologisille hankkeille ja ulkomaisille sijoituksille.

yhteisillä hätätilatoimilla ja täyttämällä varastot vaihtoehtoisten toimittajien, kuten Qatarin ja Norjan avulla. Venäjän maakaasutuonti EU:hun on pudonnut noin puolesta 18 prosenttiin, mutta samalla EU:sta on tullut maailman suurin neste-mäisen maakaasun (LNG) ostaja.¹⁷

Nyt EU on Moskovan sijaan riippuvainen Washingtonista, josta yli puolet EU:n LNG-tuon-nista tulee. Yhdysvaltain johto on käyttänyt ostovaatimuksia jo vaihtoehtona tariffien välttä-

miselle¹⁸, ja sen voi odottaa toimivan niin jatkos-sakin. Jos Venäjä puolestaan voi edelleen tarjota halpaa maakaasua ystävällismielisille maille, riip-puvuudesta tulee poliittinen haavoittuvuus.¹⁹

Myös vihreän teknologian kehitys synnyttää riippuvuuksia. EU:n vihreän kehityksen ohjelma, uusiutuvien käyttöönotto ja hiilirajamekanismi ovat maailman kärkeä, mutta teknologisesti Eurooppa on äärimmäisen riippuvainen Kiinasta.

18 EU 'ready to negotiate' with Trump on boosting gas imports 2025.

19 Didier 2025.

17 Keliauskaité, Tagliapietra, & Zachmann 2025.

Tuoteryhmä	Kokonaistarjonta (mrd €)	Tuonti (% kokonaistarj.)	Kiinasta (% tuonnista)	USA:sta (% tuonnista)
Sähköakut	66	47,2	81,1	2,5
Lamput ja sähkövalaisimet	30	32,8	70,9	2,7
Kulutuselektroniikka	36	52	70	2,2
Tietokoneet ja oheislaitteet	87	81	63	5,6
Ilmailu- ja avaruusala sekä siihen liittyvät koneet	149	44,8	3,5	63,8
Kodinkoneet	52	39,5	65,2	1,7
Istuimet ja huonekalujen osat	36	27,4	63,8	1,1
Tietoliikennelaitteet	109	82,5	57,7	4,2
Sähkömootorit, generaattorit ja muuntajat	53	29,2	43,5	8,7
Työkalut	34	27,4	44,1	7,9
Mittaamis-, valvonta- ja navigointilaitteet	90	28,4	19,9	26,5
Lääketieteelliset ja hammaslääketieteelliset instrumentit	99	40,8	14,9	30,6
Elektroniset komponentit	119	64,8	38,7	5,5
Peruslääkeaineet	78	43,2	18,1	25,7
Farmaseuttiset erikoistuotteet	291	34,3	2	38,7
Jalkineet	38	57	34,7	0,7
Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneet	50	25,9	26,8	8,3
Renkaat ja kumiputket	34	27,8	30,8	2,8
Ajoneuvojen sähkö- ja elektroniikkalaitteet	42	32,3	7,6	4
Perusrauta, teräs ja ferroseokset	194	28	10,3	1,1

EU:n suurimmat tavaratuontiriippuvuudet PRODCOM-tuoteryhmittäin. Listassa ryhmät, joiden arvo on vähintään 10 mrd. euroa ja tuonti kattaa vähintään 25 % markkinasta. Lähde: CaixaBank Research, Eurostat ja COMTRADE.

KONKREETTISIA UUDISTUKSIA KOHTI ITSENÄISEMPÄÄ EUROOPAN UNIONIA – ENERGIA JA VIHREÄ SIIRTYMÄ:

- **Toimet energian hinnan laskemiseksi ja Kiina-riippuvuuden purkamiseksi:** Strategiset projektit ja IPCEI-statusen hankkeet aurinkovoima-, akku-, elektrolyysi-, ja pienydinvoimateollisuuden ylösajamiseksi ja kriittisten arvoketjujen osien globaaliksi valtaamiseksi toimin, jotka paikkaavat riittävästi epäreilua kilpailua;
- LNG-lähteiden hajauttaminen useisiin toimittajiin;
- Energiavakuutusrahastot suojatoimeksi haavoittuvimmille jäsenmaille ja kansalaisille energiapainostusta vastaan;
- Kriittisten raaka-aineiden säädöksen (CRMA) taakse laajempi, riittävä rahoitus, vakaa ulkomaankauppa, ympäristö ja oikeudenmukaisuus huomioon ottaen;
- Hiilirajamekanismin toiminta tulee turvata ja päästömaksuja on kanavoitava päästötavoitteet saavuttaville toimijoille;
- Reilun siirtymän edistäminen paikkaamalla vihreän siirtymän haitallisia yhteiskunnallisia seurauksia, riittävillä turvaverkoilla ja panostamalla uudelleen- ja edelleen koulutautumiseen.

Kiina hallitsee aurinkopaneelituotantoa ja akku- ja sähköautoteollisuutta sen ylivoimaisen koon tuomalla mittakaavaedulla, se jalostaa suurimman osan maailman kriittisistä raaka-aineista, ja sen monopolistinen markkina-asema mahdollistaa kilpailijoiden uloshinnoittelun. Kuitenkaan EU:n tähänastiset investoinnit eivät ole olleet alkuunkaan riittäviä, jotta esimerkiksi kriittisten raaka-aineiden strategian autonomiatavoitteet voitaisiin saavuttaa.²⁰

Vihreästä siirtymästä ei silti ole varaa vetäytyä turvallisuuden, kilpailun ja talouden vuoksi. Euroopan täytyy pyrkiä sekä ajamaan sitä itsisarvoisena, tulevaisuuskestävä talousjärjestelmän rakentamista edistävänä tavoitteena, että luoda siitä kilpailukykyetu.

Uusiutuvan eurooppalaisen energian nopea lisääminen voisi sekä purkaa haavoittuvuuksia että madaltaa energianhintoja puhtaan teollisuuden tarpeisiin, jotta kilpailukykyvajetta ja energiahintojen eroja Yhdysvaltoihin voitaisiin kuroa umpeen. Myös haitallista energiavaikuttamista on voitava torjua, ettei yksikään toimittaja voi yksin hallita EU:n energianhintoja tai pahimmillaan käyttää kotien lämmitystä sisäpoliittisen painos-

tuksen välineenä.²¹ Yksi välivaiheen keino energia-asetta vastaan voisi olla mantereenlaajuinen energiavakuutusrahasto, joka voisi pahimpien hintapiikkien kohdalla korvata jäsenvaltioille ja kotitalouksille koituneet kustannukset suojaten samalla niitä energiamurroksen pahimpien haittavaikutusten politisoitumista vastaan.

Vetyteollisuuden tuomat mahdollisuudet ovat hyödynnettävissä riittävän alhaisessa energian hintatasossa, mutta sitä kannattaa hyödyntää vain, kun se on ainoa kannattava vaihtoehto fossiileille: terästeollisuudessa, kemiassa ja meriliikenteessä.

Puolustusteollisuus ja puolustuksen integraatio Euroopan suojana

Euroopan pelote on näyttäytynyt tähän asti heikkoutena. Venäjä on ohjannut taloutensa sotateollisuuteen ja Eurooppa on pyrkinyt nostamaan menojaan, mutta myöhässä aikataulusta ja hajanaisuuden heikentämänä.

Samaan aikaan Ukrainan tilanne pitää Eu-

20 Findeisen & Wernert 2023.

21 Eurelectric 2025.

roopan tiiviisti kiinni rintamalla. Yhdessä tulevaisuuskuvassa mahdollinen aselepo siintää horisontissa, joko epäedullisin ehdoin tai Ukrainan rintaman romahtaessa, jolloin kilpavarustelu tulevan yhteenoton varalta nousee keskeiseksi. Vaihtoehtoisesti rintama pysyy aktiivisena seuraavat vuodet, jolloin EU-maiden on pakko ottaa enemmän vastuuta Ukrainan materiaalisesta ja sotilaallisesta tuesta.

On selvää, että Euroopan on voitava uskottavasti sekä tukea Ukrainaa, että ehkäistä tai torjua mahdolliset uudet hyökkäykset myös ilman Yhdysvaltain apua. Naton hyväksymä 5 prosentin puolustusmenotavoite on konkreettinen mitta, jonka täyttäminen tulee seuraavina vuosina vaatimaan jäsenvaltioilta jättiläismäisiä investointeja, samaan aikaan kun Trumpin hallinto on uhannut vaihtoehtona ”Venäjän armoille jättämisen”.²²

Ukrainan sota on paljastanut Euroopan vähäiset varastot ja riittämättömän puolustusteollisen kyvyn, siitä huolimatta, että Euroopan hallitukset ovat nostaneet puolustusbudjettinsa ennätystasolle. EU- ja Nato-maat käyttävät nyt keskimäärin 1,9 % BKT:stään puolustusmenoihin. Silti lisämenot eivät ole kanavoituneet vielä suuremmaksi autonomiaksi, sillä suuri osa puolustushankinnoista on ostettu ulkopuolisilta

toimittajilta, erityisesti Yhdysvalloilta. 15 ensimmäisen sotakuukauden aikana 78 % EU-maiden sotatuoteostoista oli EU:n ulkopuolelta, joten menojen kasvattaminen on hyödyttänyt Yhdysvaltojen teollisuutta eniten.

Euroopan puolustusteollinen hajaannus on tehnyt sotatuotehankinnoista hidasta ja kallista. On odotettua, että kansalliset hallitukset suojelivat omia puolustusyhtiöitään. Tästä seuraa päällekkäisyyttä: esimerkiksi kolme suurta Nato-maata, Saksa, Ranska ja Puola, kaikki käyttävät erilaisia taistelupanssarivaunuja.

Uudet yhteisaloitteet ovat pyrkineet yhdistämään voimavaroja, mutta poliittiset ja liiketaloudelliset kiistat ovat hidastaneet yritystä. Lähimpänä uhkaa sijaitsevat maat, kuten Puola, eivät odota, vaan ostavat nopeasti yhdysvaltalaisia F-35-hävittäjiä ja korealaisia K2-panssarivaunuja aseistautuakseen nopeasti. Nopeus on tärkeää, mutta ilman koordinaatiota yhteisen puolustusteollisen kapasiteetin kehitys hidastuu.²³

Eurooppa on jo muuttanut suuntaansa. Euroopan puolustusteollinen strategia (EDIS) ja ohjelma (EDIP) pyrkivät siirtymään projekti-kohtaisista tuista pysyvään, kysyntäpohjaiseen markkinaan yhteisillä hankinnoilla ja SAFE-välineen kaltaisella rahoituksella.

Strategian täytyy silti perustua tulevaisuu-

22 Brunnstrom & Hunnicutt 2025.

23 Van Rensbergen 2024.

KONKREETTISIA UUDISTUKSIA KOHTI ITSENÄISEMPÄÄ EUROOPAN UNIONIA – PUOLUSTUS:

- Jatkuva ja monivuotinen EU:n tason yhteinen pysyvä tilauskirja puolustushankinnoille;
- Nopea hankinta, jolla puolustusteollisuuden komponentteja esihyväksyttäisiin yhteisillä standardeilla ja sopimuksia saataisiin käyttöön nopeammin;
- Puolustusteollisuuspolitiikan tavoitteeksi nopeus ja skaalattavuus, erikoistuminen ja fuusiot
- Euroopan Nato-maiden vahvempi yhteistyö sotilasliiton struktuurien sisällä;
- Euroopan interventioaloite malliksi liittoumalle, joka voisi hallita alueellisia kriisejä itsenäisesti, tarvittaessa ilman Yhdysvaltojen tukea;
- Integraation lisääminen sotilaallisessa liikkuvuudessa, mm. ammusvarastojen koordinaatiolla, yhteisillä infrastruktuuriparannuksilla ja yhteisellä huoltoekosysteemillä.

den sotiin, ei menneeseen maailmaan. Ukraina on osoittanut tarpeen lennokeille, elektroniselle sodankäynnille, vastatykistötullelle, turvalliselle viestinnälle ja mikrotason tarkkuudelle.

Vaikka Ranskan ydinasepelote olisikin olennaista ulottaa koskemaan koko unionia, eurooppalaisen ydinpelotteen koko on toissijainen kysymys, jos se ylipäättään on olemassa.²⁴Ydinasetabun murtuminen on niin äärimmäinen skenaario, että realistisesti Euroopan uskottavuuden onkin perustuttava konventionaalisten taistelujen voittamiseen ydinsateenvarjon alla. Se tarkoittaa panostamista tiedusteluun, nykyaikaiseen sodankäyntiin, kyberpuolustukseen, ohjuskilpiin ja pitkän matkan ohjuksiin.

Tavoitteena neljä autonomiaa

Itsenäinen Eurooppa johtavana liberaalidemokraattisena suurvaltana olisi siis valtioiden yhteisö, joka kykenisi osallistumaan moninapaiseen maailmaan yhtenä riippumattomana, aktiivisena toimijana.

Venäjän suuntaan tavoitteen tulee olla täysi irtautuminen. Euroopan tulee katkaista Venäjän sotakoneistoa ruokkivat energia- ja rahoituskanavat, pitää yllä ja laajentaa maata eristävää pakoteregimiä, uudelleenrakentaa Ukrainaa ja toimia etulinjana Venäjän aggressiota kohtaan. Samalla alueellista koskemattomuutta on voitava puolustaa päättäväisesti.

Kiinan suuntaan Euroopan tulee purkaa riskejä realistisessa mittakaavassa. Maailmantilanne ajaa valitsemaan Yhdysvallat- ja Kiina-riippuvuuden välillä, eikä Euroopan turvallisuuden, teknologisen kehityksen ja ilmaston kannalta kannattaisi liikaa kumpaan suuntaan. Kanavat yhteistyölle kannattaa pitää auki, mutta silloin kun Euroopan turvallisuus ohittaa kaupan edut, irtautumiseen on syytä. Tasapainottamista voi hakea vaihtoehtoisilla toimittajilla,

jotta vihreä siirtymä tai puolustustavoitteet eivät vaarannu.

Yhdysvaltain suuntaan tavoitteena on poliittisen riskin purkaminen. Erityisesti turvallisuuteen liittyvistä riippuvuuksista tulee pyrkiä irtautumaan transaktionaalisen kanssakäynnin tasapainottamiseksi. Tavoitteena on saavuttaa tasavertaisempi asema erityisesti hyödyntäen taloudellisia keinoja, joissa EU:lla on valmiuksia. Itsenäinen puolustuskyky myös vähentää mahdollisuuksia painostaa Eurooppaa turvatakuilla.

Samaan aikaan tärkeää on sisäinen toimintakyky. Perussopimuksia ei uudelleenkirjoiteta vuodessa, mutta jos uudistuspolulle ei lähdetä, Lissabonin sopimusten mahdollisuuksien rajoja lienee pakollista hyödyntää ja halukkaiden koalitioilla edetä siellä, missä tarpeellista, millä on tietysti jo aiemmin raportissa mainittu hintansa: sääntöjen legitimitietin heikkeneminen tai koalitioiden mahdollistama sisäinen hajautuminen.

Integraation kehitys

Velkaantuminen, korkojen normalisoituminen ja vanheneva infrastruktuuri sitovat EU:n ja sen jäsenmaiden liikkumatilaa. Sääntökehikkoa on venytetty kriiseissä esimerkiksi yhteisvelkavälineellä ja hätäostoissa, mutta pysyvä kapasiteetti on jäänyt talouspolitiikan harmaalle alueelle. Tarve pitkäjänteiselle puolustus-, energia- ja teollisuusinfrastruktuurin rahoitukselle kasvaa, kun taas kansalliset budjetit joutuvat leikkaus- ja priorisointipaineeseen.

Samalla kun EU:lta vaaditaan valtavia toimia, EU:n budjetti on vain prosentin luokkaa sen jäsenmaiden bruttokansantuotteesta, ja maltillisetkin ehdotukset sen nostamisesta saavat usein välittömän vastareaktion.

Kauppapolitiikassa EU:n kantimet ovat voimakkaimmat, mutta samanlaista toimivaltaa ja päätöksentekoa pitäisi voida ulottaa myös muille sektoreille. Puolustusyhteistyö on tällä hetkellä EU:lle kriittisimpiä osa-alueita ja puolustustoimia on lisätty. Puolustuksessa integraation jatkuva

24 Kamp 2025.

syventäminen voi olla kustannustehokkuuden kannalta järkevää.

Samalla monikerroksisen integraation suuntaan voi olla välttämätöntä edetä, erityisesti jos EU aikoo toteuttaa lupauksensa Ukrainan pääsystä lähivuosina osaksi unionia.

Sisäisten reformien lykkääminen kriisitilaan vedoten tulisi kuitenkin lopettaa aikana, jolloin kriisit ovat tulleet pysyäkseen. Jos EU:n halutaan voivan tehdä oman osansa näiden kriisien ratkaisemisessa, sen on kyettävä nopeampaan ja tehokkaampaan politiikkaan. Esimerkiksi finanssikriisissä otettiin käyttöön paljon uudenlaisia työkaluja.

Tulevaisuuden talouskriiseihin tulisikin myös varautua perusteellisemmin ja järjestelmällisemmin. Samaan aikaan monet kriiseiltä suojaavat toimet vaatinevat yhteiseurooppalaisten "vakuutusrahastojen" rakentamista.

EU:n institutionaalinen uudistaminen on tärkeä osa tehokkaampaa vastausta akuutteihin haasteisiin. Aikaikkunat mahdolliseen uudistamiseen ovat kuitenkin lyhyitä, ja samalla riskinä on mahdollisten ratifiointien ja kansanäänestysten alttius informaatiovaikuttamiselle ja ulkovaltojen epävakauttaville toimille. Lisäksi se vaatii myös jäsenvaltioilta valmiutta harkita prioriteettejaan uudelleen.

4. EUROOPAN PAIKKA MAAILMASSA

Euroopan entiset suurvallat ovat ohjanneet suurta osaa maailman kehityksestä ristiriitaisin tuloksin, eivätkä kolonialismin jäljet ole vielä katooneet. Kylmän sodan aikana loputkin eurooppalaisista suurvalloista joutuivat jaetuksi kahteen valtablokkiin ja suuri osa maailmasta itsenäistyi Euroopan globaalin siirtomaavallan perusteiden romahtaessa. Nyt kylmä sota raakoine valtapeleineen on ohi ja samalla Euroopan on torjuttava kutsu uuteen imperiumien aikaan, vaikka suverenistiset, nationalistiset ja nostalgiset voimat ovat täälläkin nousussa.

Euroopan unionin arvojen ja sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen puolustamisen nostaminen yhteiseurooppalaiseksi tavoitteeksi luo mahdollisuuden keksiä Euroopan rooli maailmassa uudelleen. Edellinen luku käsitteli suojautumista ja kyvykkyyksien **reaktiivista** vahvistamista, tämä luku pyrkii puolestaan hahmottelemaan, millaista uudenlaista, rakentavaa ja roolia **proaktiivinen** Eurooppa voisi maailmalla ottaa.

Keskeistä on vielä nostaa esiin nöyryys, joka Euroopan – sekä purkautuvan liberaalin maailmanjärjestyksen – tulisi ottaa opiksi. Euroopan suhteellinen painoarvo maailmassa on kutistuva, ja tunnetun sanonnan mukaan maanosa koostuu enää maista, jotka ”ymmärtävät olevansa pieniä, ja niistä, jotka eivät sitä vielä ymmärrä”.

Moninapaisessa maailmassa se vaatii tasavertaista ja kunnioittavaa suhtautumista nousevaan globaaliin etelään, moniarvoisuuden hyväksymistä ja omien arvojen tekemistä todeksi esimerkillä ja johdonmukaisuudella. Se myös vaatii, että jäsenvaltioiden on voitava nähdä lyhyen tähtäimen kansallisten etujen ohi ja toimia yhteiseurooppalaisella, yhtenäisellä lähestymistavalla.

Euroopan tarkoitus kirkkaaksi

Arvopohjainen, globaalisti vaikuttava ja vastuullinen Eurooppa voisi löytää merkityksensä

kirkastamalla entisestään neljää pilaria: vapautta, rauhan edistämistä, oikeudenmukaisuutta ja planetaarista vastuuta.

Vapaus tarkoittaisi demokratian ja kansalaisoikeuksien suojelua sisäpoliittisesti ja globaalisti, ei vain institutionaalisesti ja julkilausumin, vaan myös konkreettisesti: tukemalla riippumattonta mediaa ja kansalaisyhteiskuntaa, torjuen valvontayhteiskunnan kehitystä maailmanlaajuisesti teknologisella sääntelyvallallaan. Samalla sen tulee tukea demokratian kehitystä kaikkialla maailmassa.

Toiseksi Euroopan tulee olla vakauttava ja **rauhaa** edistävä voima. Se vaatii jo edellä mainittua itsenäisyyttä Yhdysvallat-painotteisista rakenteista, mutta myös kykyä turvata rauhaa tilanteen vaatiessa Euroopan ulkopuolella. Eriytyisesti se tarkoittaa diplomatian valjastamista rauhanvälitykseen ja kykyä havaita varhaisia varoitusmerkkejä kriisiytyvistä tilanteista, kuten ruokaturvasta, sotilaallisista valtatyhjiöistä ja ilmastoriskeistä.

Kolmanneksi Eurooppa on pitkään tavoitellut normatiivista johtajuutta. Mutta mitä voimakkaammin universalismista puhutaan, sitä heikommalta se on näyttänyt, kun solidaarisuus on sortunut strategisten intressien edessä. Siksi **oikeudenmukaisuuden edistäminen** olisi vastaus meitä heikentävään paradoksiin. Ihmisoikeudet ovat itsestäänselvyys, mutta sen lisäksi nyt vastatulessa ovat yritys vastuun ja työoikeuden vahvistaminen, tasa-arvokysymykset, ilmasto- rahoittaminen ja ekologisen jälleenrakennuksen

tukeminen olisivat luontevia keskittymiskohtia EU:lle.

Neljänneksi Eurooppa ei voi Yhdysvaltain vetäytyessä luovuttaa Kiinalle yksinvaltaa **planetaarisen vastuun** edistämisestä. Ilmastoromahdus ei ole enää ainoastaan tulevaisuutta, vaan jo nyt globaali konfliktien kiihdyttäjä. On valitettavaa, että kunnianhimoinen ilmastopoliittikka on EU:ssa kovassa vastatuulella, sillä mallin tarjoaminen maailmalle oikeudenmukaisesta, toimivasta ja hyvinvointia lisäävästä ekologisesta siirtymästä, esimerkiksi hiilitullien ja yhteistyösopimusten kautta ohjaten, voisi olla koko maailman kannalta Euroopan vuosisadan tärkein tehtävä.

Luomalla vision uusista tavoitteista, joista edellä mainittu on yksi esimerkki, Euroopan unioni voisi päästä liberaalin nostalgian yli kohti uudenlaisen, toimivan järjestelmän rakentamista, joka voisi kestää suurvaltakilpailun läpi uudenlaisen vuosisadan.

Johdonmukainen avoimuus EU:n kumppanuuksien periaatteena

EU:lla ei aina ole varaa myöskään vaatia ehdottomuutta ja kumppanuuksien katkaisemista arvoerojen, ulkopoliittisen suuntautumisen ja demokratian vaillinaisuuksien perusteella. Sen sijaan Euroopan tulisi edistää **johdonmukaista avoimuutta**: ylläpitää ja edistää demokraattisia arvoja jokaisessa tilanteessa, mutta etsiä dialogia ja tehdä yhteistyötä jaettujen tavoitteiden eteen kaikkien kanssa, jotka niin haluavat tehdä. Se tarkoittaa myös sen jälkeen sovitusta kiinni pitämistä ja kaikkien tilanteiden käsittelyä universaalisti samalla tavalla, tapahtuivat ne liittolaisvaltioissa, Euroopassa tai sen ulkopuolella, talousjärjestelmästä, sotilaallisesta voimasta tai uskonnosta riippumatta.

Käytännössä Euroopan unioni jatkossakin käy kauppaa ja keskustelee epädemokratioiden

kanssa. Sen päälle EU:n tulisi kuitenkin käyttää vaikutusvaltaansa ja taloudellisia kannusteitaan ohjata kansainvälisiä normeja liberaalidemokraattiseen suuntaan aina kuin mahdollista, ja ulkoista väliintuloa mieluummin muodostaa monenkeskisiä liittoumia normien rikkomista ja kansainvälisiä rikoksia vastaan alueellisten yhteistyökumppanien kanssa, kun niitä tapahtuu (mm. sanktioiden, oikeustoimien ja tarvittaessa rauhanturvaoperaatioiden välityksellä).¹

Lisäksi pehmeää valtaa tulee hyödyntää täydessä mittakaavassa. Opiskelijat, taiteilijat, tutkijat ja yrittäjät haluavat edelleen tulla Eurooppaan, jossa heidän ilmaisunsa ja luomisen vapauttaan suojellaan globaalisti poikkeuksellisella tavalla. Tässä välineenä ovat niin vaihdot, tutkimusyhteistyö kuin kulttuuridiplomatia.

Ennen kaikkea, menneisyyden virheistä tulee oppia. Kaikkia ongelmia ei voi ratkaista sotilasvoimalla, eikä demokratioita voi rakentaa ulkoisella väliintulolla. EU:n tuleekin kahta kovemmin tukea demokratiaa siellä, missä demokratia on kehitymässä. Tämä tarkoittaa kansalaisyhteiskunnan, vapaan median ja koulutuksen rahoittamista maissa, jotka läpikäyvät siirtymää kohti demokratiaa. Se tarkoittaa myös konfliktien juurisyihin puuttumista ja siinä avustamista, ettei nuorten ja hauraiden demokratioiden tulevaisuus kaadu ulkoiseen kriisiin, vihamieliseen vaikuttamiseen tai yhteiskuntashokkiin.

Eurooppa ja globaali etelä

Johdonmukaisen avoimuuden periaate on erityisen keskeistä suhteiden korjaamiseksi globaalin etelän kanssa. Eurooppa voi pärjätä tämän vuosisadan kilpailussa vaikutusvallasta näissä nousevissa talouksissa ja niiden geopoliittisessa suuntautumisessa vain, jos se löytää siirtomavallan ja uuskolonialismin tilalle uuden mallin aidosta yhteistyöstä, joka perustuu molempipuoliseen tasavertaiseen kohtaamiseen.

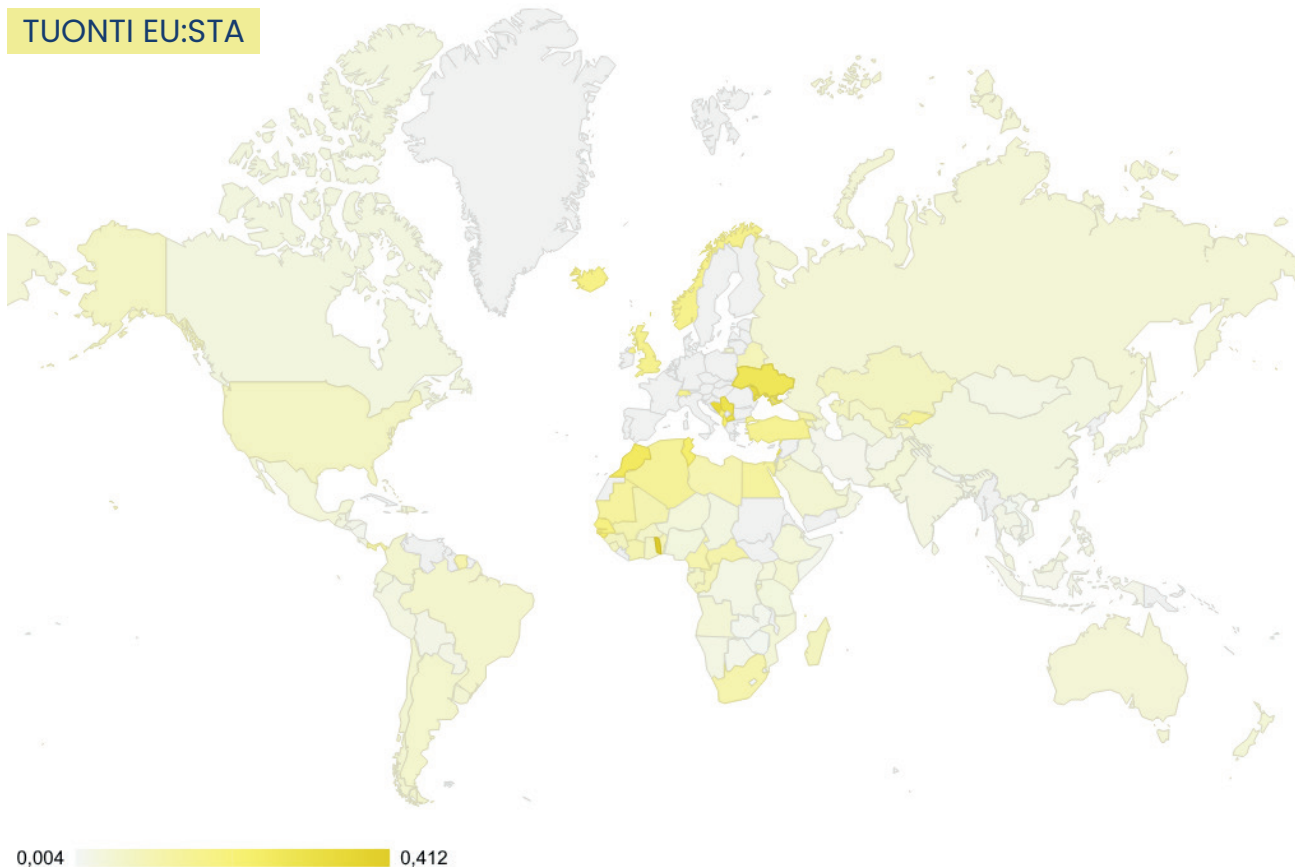
1 ks. mm. Goddard ym. 2025.

EUROOPAN UNIONIN SUHTEELLISESTI TÄRKEIMMÄT KAUPPAKUMPPANIT 2023

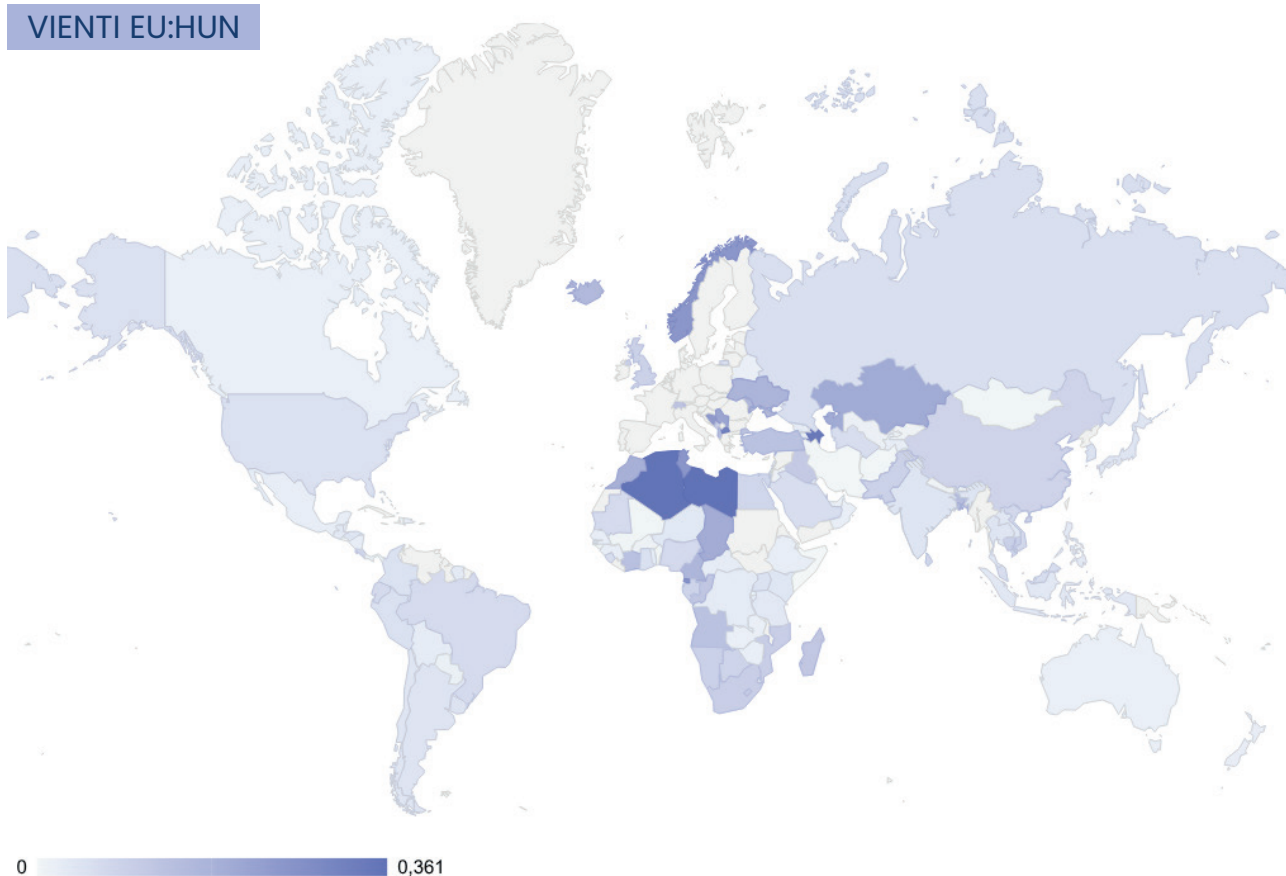
Kartoissa korostuvat maat, joiden ulkomaankaupasta EU-maat muodostavat merkittävän prosenttiosuuden. Toisin kuin absoluuttisen kaupan kohdalla, nämä maat sijaitsevat erityisesti EU:n lähinaapurustossa.

Tietojen lähde: Maailmanpankki.

TUONTI EU:STA

VIENTI EU:HUN

Ensinnäkin Euroopan tulisi kuunnella enemmän kuin julistaa. On tunnustettava, että monet kehittyvät maat kokevat, että nykyinen kansainvälinen järjestelmä: kaupan säännöt, rahoitusinstituutiot, ym. on laadittu niitä kohtaan epäreilusti ja ilman niiden ääntä. Kiinan ja Venäjän propaganda, erityisesti BRICS-yhteistyön kautta, on taitavasti onnistunut hyväksikäyttämään tätä tuntemusta esittämällä Kiinan ja Venäjän ”anti-imperialistisina” globaalin enemmistön puolustajina.

Eurooppalaisten johtajien ei tulisikaan alistua tähän narratiiviin ja niputtaa maita yhteen koherentiksi länsivastaiseksi blokiksi, vaan tarjota vaihtoehto globaalin hallinnan uudistamiseksi tavalla, joka antaa etelälle suuremman äänivälän.²

Nykytilanne, jossa EU:n jäsenmaiden kehitysyhteistyön painopisteet siirtyvät yhä enemmän kauppaan, lyhyen tähtäimen turvallisuuteen ja maahanmuuton hillintään uhkaa pitkän ajan turvallisuutta ja vakaiden yhteiskuntien kehitystä, erityisesti USAID-leikkausten katastrofaalisten seurauksien jälkeen.³ EU ei voi yksin paikata Yhdysvaltain roolia kehitysyhteistyössä, mutta nyt olisi kriittinen hetki yhdentää ja kasvattaa Euroopan kehitysyhteistyötä esimerkiksi siirtämällä sitä jäsenmailta unionin vastuulle ja estää hyvinvoinnin taantumista globaalisti.

Samalla rohkeampi lähestymistapa, kuten Global Gateway -hankkeen laajentaminen, voisi saada aikaan näkyviä hankkeita uusiutuvassa energiassa, terveydenhuollossa ja digiverkoissa Afrikassa, Latinalaisessa Amerikassa ja Aasiassa, luoden Kiinan Vyö- ja tie -hankkeelle vaihtoehtoon, joka ei hukuta niitä kestävämmään velkaan.

Samaan aikaan Euroopan unionin tulisi purkaa protektionismia ja hyödyntää kauppapolitiikkaansa täysimääräisesti: siteiden vahvistaminen kauppasopimuksin sekä teknologia- ja ilmastoyhteistyöllä ja kulttuurisella vaihdolla voivat

tuottaa tuloksia ihmisoikeuksien, vapauden ja planetaarisen vastuun kehittämisessä ja autoritaaristen vaikuttimien torjumisessa.

Vielä yksi tulevaisuuskuva: kohti uudenlaista vapaan maailman liittoumaa?

Uudessa maailmantilanteessa Euroopan täytyy ymmärtää, että historia voi edetä useaan suuntaan, ja että länsimaiset yhteiskuntamallit eivät ole itsestään selvästi yleismaailmallisia. Euroopan unioni on kuitenkin edelleen onnistunut esimerkki liberaalista demokratiasta, oikeusvaltiosta ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, mikä inspiroi miljoonia ympäri maailmaa. EU:n kaltaiselle toimijalle on tilausta **globaalien demokratioiden yhteisön** keskipisteenä.

Arvoiltaan vahva EU voi vahvistaa siteitään samanmielisiin valtioihin globaalisti. Ilmiselvät kumppanit ovat **vuraat ja instituutioiltaan vahvat demokratiat**: Iso-Britannia, Kanada, Australia, Japani, Etelä-Korea ja Uusi-Seelanti. Jo nyt G7-kokousten kaltaiset formaatit muodostavat pohjan yhteistyölle, ja esimerkiksi Kanadan kutsumista osaksi Euroopan poliittista yhteisöä tulisi harkita. EU:n tulisi tiivistää siteitään näihin maihin säännöllisin kokouksin, turvallisuusdialogein ja yhtenäisin politiikkatoimin, esimerkiksi teknologian turvastandardien tai ihmisoikeusaloitteiden osalta YK:ssa ja sen alaisissa kansainvälisissä järjestöissä.

Näiden lisäksi Euroopan ei tule ylenkatsoa **nousevia demokraattisia maita**. Monet maat Latinalaisessa Amerikassa, Afrikassa ja Aasiassa jakavat yhteiset demokraattiset ihanteet, vaikka politiikoissa olisikin erimielisyyksiä. EU voisi tehdä enemmän menestystarinoiden tukemiseksi, tarjoten sijoituksia ja kumppanuuksia, joilla vahvistaa maiden resilienssiä ja alueellista vaikutusvaltaa, ja integroiden maita yhteiseen talouteen

² Samaa on esittänyt mm. Stubb 2025.

³ Mustasilta 2024.

kauppasopimusten kautta.

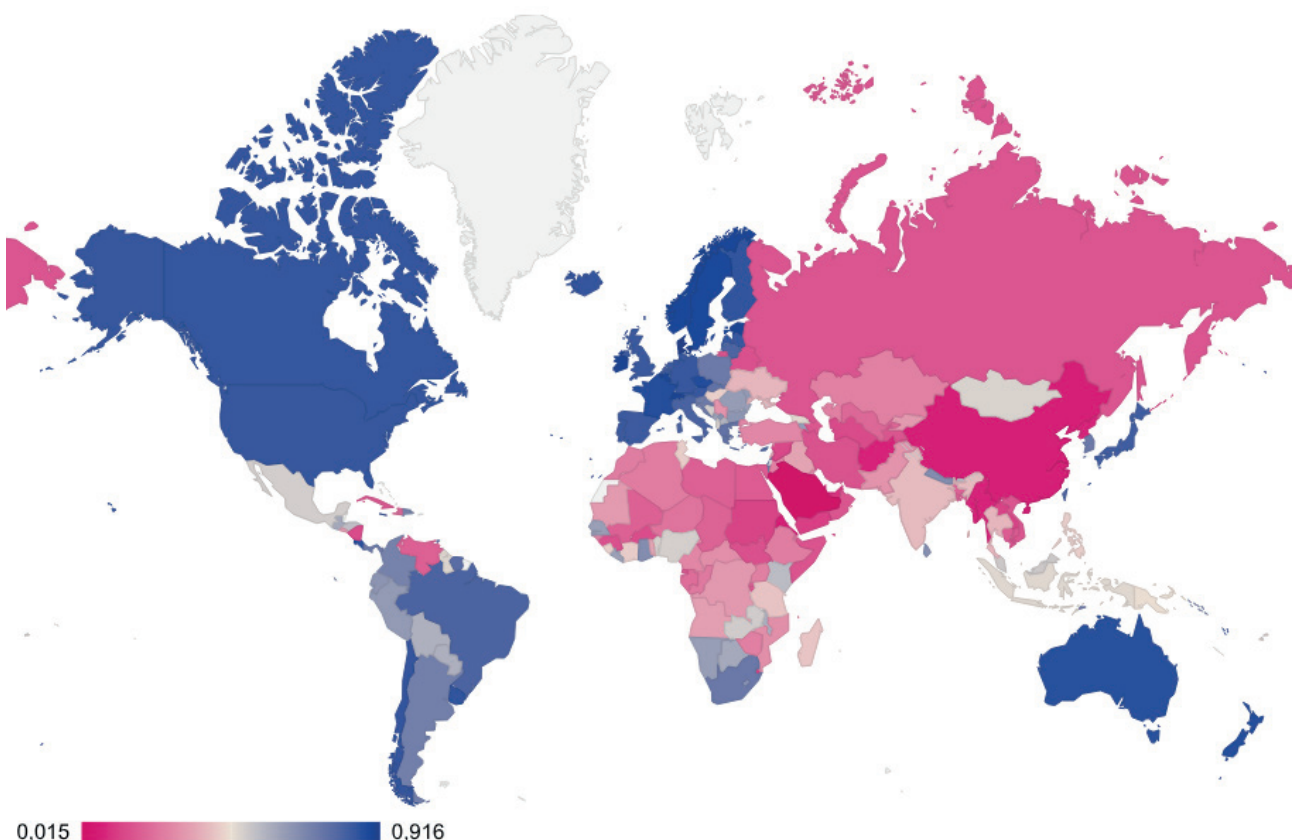
Vaikkakin utopistinen, yksi tulevaisuuskuva voisi olla demokraattisten valtioiden unioni, joka Euroopan unionin mallin mukaan koordinoisi toimia kaikkia sen jäseniä koskettavissa kysymyksissä, erityisesti ympäristökriisin ratkaisussa, kaupan liikkeissä, turvallisuushaasteissa ja erityisesti maailmanlaajuisen muuttoliikkeen hallinnoinnissa. Sitoutuminen yhteiseen, hyvin resursoituun politiikkaan, joka huomioi demokraattisesti kansalaisten huolenaiheet jopa ylikansallisen demokratian kokeiluina, voisi luoda hyvin vahvoja kumppanuuksia ja institutionaalisia takuita demokratian vahvistamiseksi globaalisti.

Vaikka ajatus on utopistinen, tällainen malli voisi Euroopan unioninkin perusajatusten tavoin tehdä demokraattisesta blokista vahvan vastapainon autoritaarisia valtioita ja globaalien ”diili- en ajan” toimijoiden intressejä vastaan, olivat ne maailman voimakkaimpia suuryrityksiä, ideologisia liikkeitä tai ei-valtiollisia ryhmittymiä.

Sääntöpohjaisen yksinapaisuuden jälkeisenä maailmanaikana demokratioiden unioni olisi interregnumia seuraavana tulevaisuuskuvana yksi mahdollinen vaihtoehto supervaltablokeille ja kaoottiselle, nationalistiselle maailmanjärjestykselle. Tällaisen synnyttäjäksi Euroopan unioni olisi itsestään selvä vaihtoehto.

MAAILMAN VAALIDEMOKRATIAT VUONNA 2024

V-Demin vaalidemokratiaindeksi mittaa, missä määrin poliittiset johtajat valitaan yleisten ja kattavien äänioikeuksien pohjalta vapaissa ja reiluissa vaaleissa sekä missä määrin yhdistymis- ja ilmaisunvapaus on taattu. Indeksien arvo vaihtelee välillä 0–1 (1 = demokratian korkein taso).

**LOPPUSANAT:
EUROOPAN
HETKI?**

Euroopan unioni syntyi raunioista aikakautena, jolloin vanha järjestys hajosi. Siitä on sittemmin muodostunut rauhan, vaurauden ja vapauden projekti, todistaen, että yhteistyö voi voittaa vastakkainasettelun.

Eurooppa on yhä maailman vahvin sääntelyvoima, yksi suurimmista talouksista ja kansainvälisen yhteistyön keskeinen moottori. Kaikkea ei siis tarvitse rakentaa uudelleen, mutta sen on kyettävä uudistumaan, jotta voidaan säilyttää se ydin, josta voi muotoutua uusi ja oikeudenmukaisempi järjestys.

Itsenäistyminen ja päätöksentekokyky ovat ehto visioiden toteutumiselle. Energia-autonomiassa on kyse mahdollisuudesta pitää valot ja lämmitys päällä, kun ilmastoshokit horjuttavat tai fossiilivaltiot ottavat perustarpeet painostusvälineekseen. Digitaalinen autonomia pitää huolta, että teemme päätöksiä ja asumme edelleen yhteisessä todellisuudessa, jonka voimme itse määritellä. Taloudellinen autonomia mahdollistaa, että arvojamme voidaan turvata, hyvinvointia luoda ja kriiseihin vastata ulkoisista markkinapaineista ja taloudellisista suurvalloista riippumatta. Puolustuksellinen autonomia varmistaa, ettei kaikki muu romahda sotilaallisen painostuksen edessä.

Kyse ei ole uuden linnakkeen rakentamisesta taistelevien linnakkeiden maailmaan. Nämä tukipilarit muodostavat ennemminkin rungon arkille, jossa demokraattinen, vapaiden kansalaisten Eurooppa voi selvitä nousevien myrskyjen läpi, niin kauan kuin ne kestävät, ja samaan aikaan säilyttää kyvyn päättää omasta ja tulevien sukupolviensa tulevaisuudesta.

Jos arkki jää puolitiehen eikä kannan, vaihtoehto ei ole paluu rauhallisempaan aikaan tai suvereenien jäsenmaiden omille kultakausille. Sen sijaan edessä olisi hidas hiipuminen ja puolustuskyvyttömyys, jossa Euroopan painoarvo kuihtuu ja sen arvot – jäsenmaitaan myöten – hukkuvat voimankäytön ja suurvaltapolitiikan aaltoihin.

Eurooppa on kyennyt uudistumaan pakon hetkellä: sodan raunioista syntyi rauhanprojekti, talouskriisistä yhteisiä instituutioita, pandemias- ta yhteinen velkaväline. Nyt kysymys on perustavanlaatuisempi: voiko itse Euroopan ajatus ylipäätään säilyä?

Onko siis jälleen Euroopan hetki? Jos vastaus on ei, mitä vaihtoehtoja meille tai Suomelle jää jäljelle? Kehitykseen on keinoja vaikuttaa, ja herätyksen aika on nyt.

LÄHDELUETTELO

Angelucci, Davide, Luca Carrieri & Nicolò Conti (2025). Party-Based Sovereignism in EU Countries: Main Patterns and Their Justification. *Government and Opposition*. 60(1), 246–270. DOI: 10.1017/gov.2023.47.

APRI (2024). International law in the new world order: A BRICS paradigm shift towards post internationalism and heterarchy? (28.10.2024). APRI.

Beetsma, Roel, Marco Buti, Kalin Anev Janse & Catherine de Vries (2025). Thinking European first and its implications. (11.3.2025). Bruegel.

Brunnstrom, David & Trevor Hunnicutt (2025). Trump: If NATO members don't pay, US won't defend them. (7.3.2025). Reuters.

Didier, Brice (2025). Strategic Brief no. 77 - 2025 - The European Union and Trump 2.0: Transatlantic Rupture and Strategic Autonomy - IRSEM. (31.1.2025). Irsem - Preprod. Draghi, Mario (2024). The future of European competitiveness.

EEAS (2022). Europe in the Interregnum: our geopolitical awakening after Ukraine.

Eichengreen, Barry, Arnaud J Mehl & Livia Chitu (2019). Mars or Mercury? The geopolitics of international currency choice. *Economic Policy*. 34(98), 315–363. <https://doi.org/10.1093/epolic/eiz005>

Eurelectric (2025). US vs EU: the ultimate power prices showdown. (19.4.2025). Eurelectric - Powering People.

Findeisen, Francesco & Yann Wernert (2023). Meeting the costs of resilience: The EU's Critical Raw Materials Strategy must go the extra kilometer. (30.6.2023). Jacques Delors Centre. <https://www.delorscentre.eu/en/publications/eu-critical-raw-materials>. (luettu 1.10.2025).

Goddard, Stacie E., Ronald R. Krebs, Christian Kreuder-Sonnen & Berthold Rittberger (2025). Liberalism Doomed the Liberal International Order. *Foreign Affairs*. 28.7.2025. <https://www.foreignaffairs.com/united-states/liberalism-doomed-liberal-international-order>.

Gong, Xue (2024). The Challenges Behind China's Global South Policies. *Carnegie Endowment for International Peace*. <https://carnegieendowment.org/posts/2024/12/the-challenges-behind-chinas-global-south-policies?lang=en>. (luettu 27.8.2025).

Helwig, Niklas & Juha Jokela (2025). The EU in an age of empires: A liberal geopolitical force in the making? (24.4.2025). *Ulkopoliittinen instituutti*. <https://fiia.fi/julkaisu/the-eu-in-an-age-of-empires>. (luettu 12.8.2025).

Hmadi, Antonia & Rebecca Arcesati (2022). Why Europe Struggles With US Export Controls on China. (27.12.2022). *The Diplomat*. <https://www.proquest.com/magazines/why-europe-struggles-with-us-export-controls-on/docview/2758340903/se-2?accountid=11365>.

Huland, Gabriel (2025). Brics: growth of China-led bloc raises questions about a rapidly shifting world order. (29.1.2025). *The Conversation*.

Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel (2025). Legal analysis of the conduct of Israel in Gaza pursuant to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide,. *UN Human Rights Council*.

Kallis, Aristotle (2018). Populism, Sovereignism, and the Unlikely Re-Emergence of the Territorial Nation-State. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*. 11(3), 285–302. DOI: 10.1007/s40647-018-0233-z.

Kallius, Annastiina (2023). The Politics of Knowledge in Late 2010s Hungary: Ethnography of an Epistemic Collapse.

Kamp, Karl-Heinz. (2025). What If the USA Closes Its Nuclear Umbrella Over Europe?. *DGAP Policy Brief* 3. Maaliskuu 2025.

Karjalainen, Tyyne & Manuel Müller (2025). Autoritääristyvien jäsenmaiden blokkauksettäytyminen uhkaa halvaannuttaa EU:n: Miten unioni voi selvitä? FIIA Comment.

Keliauskaitè, Ugnè, Simone Tagliapietra & Georg Zachmann (2025). Europe urgently needs a common strategy on Russian gas. (29.9.2025). Bruegel.

Lagarde, European Central (2025). Europe's "global euro" moment.

Lauenroth, Anne, Stefan Steinicke & Matthias Wachter (2024). Wege aus der Abhängigkeit: Wie Deutschland die Rohstoffe für eine zukunftsfähige Wirtschaft sichert. Leino-Sandberg, Päivi & Tapio Raunio (2020). Onko koskaan aikaa keskustella EU-politiikan suurista linjoista? (13.11.2020). Poliitikas-ta.

Mastro, Oriana Skylar (2024). China's Agents of Chaos: The Military Logic of Beijing's Growing Partnerships. (22.10.2024). Foreign Affairs.

Miliband, David (2023). Opinion | Our Age of Impunity. (17.2.2023). The New York Times.

Mustasilta, Katariina (2024). Europe's development and peacebuilding cuts: Securing short-term interests, risking long-term security.

Patrick, Stewart & Erica Hogan (2025). BRICS Expansion and the Future of World Order: Perspectives from Member States, Partners, and Aspirants. Carnegie Endowment for International Peace.

Rehn, Olli (2025). Europe must not waste its currency moment. (11.7.2025). CEPR.

Schaaf, Jürgen (2025). From hype to hazard: what stablecoins mean for Europe. (28.7.2025). Euroopan keskuspankki.

Starcevic, Seb (2025). Costa breaks ranks on EU-US trade deal, fires warning shot at Trump. (1.9.2025). POLITICO.

Stubb, Alexander (2025). Vallan kolmio: murroksen aikakausi ja maailmanjärjestyksen tulevaisuus.

Van Rensbergen, Arno (2024). Europe's fragmented defence industry faces efficiency challenges amid Trump's return. (24.12.2024). The Parliament Magazine.

Vance, JD (2025). Speech by JD Vance at the Munich Security Conference 2025.

Zweers, Wouter (2024). Unblocking decision-making in EU enlargement. (19.6.2024). Clingendael.

The EU's Digital Services Act. (2022). (27.10.2022). Euroopan komissio.

Regulation (EU) 2023/2675 of the European Parliament and of the Council of 22 November 2023 on the protection of the Union and its Member States from economic coercion by third countries. (2023).

Commission presents new best-practice election toolkit on the Digital Services Act | Shaping Europe's digital future. (2025). Euroopan komissio. (20.2.2025).

COMMISSION RECOMMENDATION (EU) 2025/63 of 15 January 2025 on reviewing outbound investments in technology areas critical for the economic security of the Union. (2025).

EU 'ready to negotiate' with Trump on boosting gas imports. (2025). (21.1.2025). POLITICO.

EU was formed to 'screw' US, Trump says in promising tariffs on cars. (2025). (26.2.2025). Euractiv.

Eurooppa on usein kyennyt uudistumaan pakon hetkellä: sodan raunioista syntyi rauhanprojekti, talouskriisistä yhteisiä instituutioita, pandemiasta yhteinen velkaväline. Nyt kysymys on perustavanlaatuisempi: voiko itse Euroopan ajatus ylipäätään säilyä?

Eurooppalaisen Suomen "Euroopan hetki: Itsenäinen Eurooppa maailman murroksessa" -raportti pyrkii piirtämään kuvan siitä, millaisessa maailmantilanteessa EU on vuoden 2026 alussa, ja millaisia kriittisiä uudistuksia Euroopan ja Suomen olisi nyt ajettava. Raportin taustaksi on haastateltu kuuttatoista suomalaista eri alan, taustan ja sukupolven asiantuntijaa. Lisäksi lähteenä on hyödynnetty tutkimuslaitosten, tutkijoiden ja ajatushautomoiden raportteja ja teoksia kahden edellisen vuoden ajalta.

Eurooppalainen
Suomi